

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

OVER ONBEHEERDE NALATENSCHAPPEN *)

I. Inleiding.

Wie naar deze plechtige openingszitting mocht gekomen zijn, in de hoop dat hier, in de tijdsspanne van een goed uur, de ganse vigerende wetgeving inzake de onverdeelde nalatenschappen zou worden uiteengezet en afgewogen, moeten wij al dadelijk teleurstellen.

Iets dergelijks te willen ondernemen, zou inderdaad gelijk staan met het voorafgaandelijk kelderen van de uiteenzetting, die de Voorzitter van de Conferentie zoëven aan Uw even vererende als welwillende aandacht heeft willen aanbevelen.

Wij zijn dan onmiddellijk naar een nauwere afbakening van ons onderwerp gaan uitzien, waarbij onze aandacht reeds dadelijk getrokken werd door het bekende artikel 815 B.W.

Zoals U allen genoegzaam bekend, luidt dit artikel inderdaad als volgt : « Niemand kan gedwongen worden in onverdeeldheid te blijven; en de verdeling kan, niettegenstaande alle daarmee strijdige verboden en overeenkomsten, altijd worden gevorderd.

Men kan echter overeenkomen de verdeling voor een bepaalde tijd uit te stellen; deze overeenkomst kan niet langer dan vijf jaar bindend zijn; maar zij kan vernieuwd worden. »

Dit artikel 815 B.W. stelt dus, in een eerste alinea, een even algemeen als vrij absoluut geformuleerd principe voorop, waar het, in een tweede alinea — althans naar de bedoeling — het enig middel aanwijst om van deze algemene regel te kunnen en te mogen afwijken.

Waarom onze keuze op dit artikel 815 B.W. gevallen is ?

Allereerst, omdat het ons wilde voorkomen dat aan dit zonder twijfel belangrijk artikel, tot op heden en voor zover wij weten, blijkbaar onvoldoende aandacht is besteed. Tenzij dan terloops, in de z.g. algemene werken en repertoria.

Vervolgens, omdat iedere rechtsbeoefenaar, ondanks deze eerder stiefmoederlijke behandeling, op één of ander ogenblik steeds weer met dit artikel 815 B.W. te maken heeft. Waarbij het dan voorzeker zijn nut kan hebben de problematiek rondom dit artikel, eens op min of meer theoretisch vlak te benaderen en deze dus te ontdoen van de noodzakelijkerwijze gekleurde optiek ener concrete opgave of omstandigheid.

(*) Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van de Conferentie der Jonge Balie van Brugge.

Tenslotte bestaat er omtrent de intepretatie én het dwangkarakter van dit artikel 815 B.W. — bij nader toezien — een zodanige onzekerheid, dat het gemakkelijk de moeite loont op enige verduidelijking te willen aansturen.

Nu is het evenwel in geen geval onze bedoeling, op de een of andere wijze, een bepaalde interpretatie van dit artikel voorop te stellen, laat staan op te dringen. Als beginnening in het recht, zou het overigens wel erg voortvarend zijn zich te willen mengen in de discussies die daaromtrent onder figuren als Laurent, Huc, Beltjens, De Page, Kluyskens, Chabot de l'Allier, Schicks, Van Biervliet e.a. werden gevoerd.

Daarom willen we ons veeleer en achtereenvolgens afvragen :

— of de opname van dit artikel in ons Burgerlijk Wetboek inderdaad aan een dwingende behoefte is tegemoet gekomen; of m.a.w. de bepaling dat « Niemand kan gedwongen worden in onverdeeldheid te blijven » opportuun mag geacht worden;

— of, voor het geval deze opportuniteit boven alle twijfel mocht staan, de opstellers van kwestieus artikel zich genoegzaam hebben ingespannen om er de stipte naleving van veilig te stellen;

— welke schikkingen er, zo dit laatste niet mocht blijken, o.a. zouden kunnen genomen worden om een meer afdoende en eerlijker opvolging van dit wetsartikel mogelijk te maken.

Vooraleer echter de bespreking van deze drievoudige vraagstelling aan te vatten, weze het geoorloofd voorafgaandelijk — en in alle bondigheid — de fysionomie van het artikel 815 B.W. te schetsen.

II. Fysionomie van het artikel 815 B.W.

Laten wij dit artikel 815 B.W. eerst nog even aandachtig lezen :

« Niemand kan gedwongen worden in overdeeldheid te blijven; en de verdeling kan, niettegenstaande alle daarmee strijdige verboden en overeenkomsten, altijd worden gevorderd.

Men kan echter overeenkomen de verdeling voor een bepaalde tijd uit te stellen; deze overeenkomst kan niet langer dan vijf jaar bindend zijn; maar zij kan vernieuwd worden. »

Het artikel 815 B.W. komt dus kennelijk aan de

orde, wanneer een bepaalde nalatenschap aan meerdere personen, die deze aanvaard hebben, is toegevalen. Op dit ogenblik is er tussen deze twee of meer erfgenamen inderdaad een onverdeeldheid ontstaan, die men wel eens de «gedwongen onverdeeldheid» heeft geheten.

Nu is het duidelijk de bedoeling van de samenstellers van ons Burgerlijk Wetboek geweest, de duur van deze aldus ontstane onverdeeldheid tot een minimum te beperken. Door dit artikel 815 wordt inderdaad, op nadrukkelijke wijze, aan iedere mede-eigenaar van deze erfelijke goederen in onverdeeldheid het recht gegeven op staande voet de verdeling aan te vragen. Hetgeen hem niet zal kunnen geweigerd worden.

Om redenen, die wij in deze summier aanduiding van dit artikel niet hebben aan te geven — maar waarop wij straks uitvoeriger hopen terug te komen — heeft de wetgever evenwel gemeend aan deze algemene bepaling reeds onmiddellijk een verregaande beperking te moeten opleggen. Deze luidt dan, zoals reeds aangehaald :

«...Men kan echter overeenkomen de verdeling voor een bepaalde tijd uit te stellen; deze overeenkomst kan niet langer dan vijf jaar bindend zijn; maar zij kan vernieuwd worden.»

Deze beperking komt dus hierop neer : dat de onverdeelde mede-erfgenamen — en kennelijk dus alleen zij — mogen overeenkomen de aldus ontstane onverdeeldheid te bestendigen. Kluyskens gewaagt in dit verband van het z.g. «pactum van onverdeeldheid» (II, p. 179, nr 135).

Bewuste erfgenamen kunnen dit nochtans niet doen voor een periode die de vijf jaar overschrijdt. Dit z.g. pactum kan evenwel steeds weer vernieuwd worden, doch telkens voor niet langer dan vijf jaar.

Slechts terloops weze hierbij aangestipt — wat eigenlijk spreekt voor zich — dat ieder pactum ingaat op de dag van zijn totstandkoming. Zoniet ware de wetsontduiking inderdaad maar al te gemakkelijk.

Thans vertrouwd met evenzeer het algemeen principe van het artikel 815 B.W. als met diens beperking, moeten we reeds onmiddellijk om Uw aandacht verzoeken voor de hiernavolgende drievoudige vraagstelling :

— wat is het dwangkarakter van zowel deze algemene bepaling als van haar beknotting ?

— door welke overwegingen werd deze aanzienlijke beperking — reeds in het artikel zelf — precies ingegeven ?

— wat heeft tenslotte de wetgever er toe aangezet een periode van juist geteld vijf jaar te kiezen ? Het is ons immers bekend hoe zowel de Italiaanse als de Zwitserse codices een «pactum van onverdeeldheid» voor de duur van tien jaar gedogen. En dit, terwijl de Nederlandse regeling aanvankelijk vijf jaar voorzag, vervolgens — voor korte tijd, evenwel — drie jaar vooropstelde, om uiteindelijk toch weer naar de vijfjarige periode terug te grijpen.

Eerst moeten wij evenwel nog Uw begrip vragen voor de wijze waarop wij het resultaat van onze opzoeken, met het oog op deze bespreking, aan U hebben willen voorstellen. Om te beletten dat U, Hooggeachte Vergadering, door het standpunt van een of ander publicist, arrest of vonnis onder enige «morele druk» zoudt komen te staan, hebben wij het aangedurfd geen bronnenverwijzing in onze tekst op te nemen, wanneer een bepaalde opvatting door verschillende wordt voorgestaan. Slechts wanneer dit niet geval is, zal de herkomst van de betrokken thesis worden aangegeven.

A) Om te beginnen dan, een aantal woorden over het dwangkarakter van artikel 815 B.W.

Alle rechtsleer en rechtsspraak gaat er over accoord dat de bepalingen van artikel 815 B.W. van openbare orde zijn, omdat zij n.l. op navijzbare wijze het algemeen belang ten zeerste dienen.

Hieruit vloeit voorzeker voort dat b.v. een Italiaan zich terzake niet op de bij hem vigerende periode van 10 jaar zal mogen beroepen (pandecten, III, col. 969, nr 85). Daaruit zou — o.i. althans en in ieder geval op het eerste gezicht — evenzeer moet volgen dat hoegenaamd welke inbreuk op dit artikel, op grond van artikel 900 B.W., met nietigheid zou moeten worden bestraft.

Welnu, dit is lang niet het geval. Van nietigheid zou er, vooral dan volgens de meer recente rechtsleer, inderdaad slechts sprake kunnen zijn, wanneer een dergelijk pactum in een huwelijkscontract ware opgenomen. En dit, veeleer op grond van het aldus geschapen «pacte de succession future», dan wel omdat bewust beding in strijd zou zijn met het artikel 815 B.W. !

Op wat al wijzen nu kan en wordt er ook veelvuldig aan artikel 815 B.W. afbreuk gedaan ?

Laten wij, vooraleer hierop te antwoorden, er nochtans de aandacht op vestigen dat hiermede de rechtstreekse afwijkingen bedoeld zijn en *niet* de wettelijk geoorloofde (zoals b.v. de wet van 16 mei 1900 op de «kleine nalatenschappen») noch de onrechtstreekse afwijkingen (zoals b.v. het «contract van maatschap»).

Welaan dan !

a) een pactum werd aangegaan voor een periode van *meer dan vijf jaar*, doch *niet* voor onbepaalde tijd. Alle rechtsspraak en rechtsleer is hier accoord om de duur van zulk pactum tot vijf jaar te herleiden.

b) een pactum wordt aangegaan voor een periode van *meer dan vijf jaar*, en *wel* voor onbepaalde tijd.

Hier dagen reeds de eerste meningsverschillen op !

1. De enen beweren inderdaad dat een dergelijk pactum totaal nietig is en dus hoegenaamd geen uitwerking kan hebben.

2. Anderen houden voor dat de duur van zulk pactum gewoon tot vijf jaar moet worden teruggebracht. Men redeneert daarbij als volgt : wie een overeenkomst wil voor onbepaalde tijd, is kennelijk bereid zich ook voor vijf jaar te binden. Rekenkundig is daar natuurlijk geen speld tussen te krijgen, maar als juridische waardering van een zo duidelijke ontduiking als deze, lijkt dit ons toch een vrij krasse opmerking.

c) quid, zo het pactum niet tot stand kwam ingevolge een accoord tussen de onverdeeld erfgenamen, maar *testamenteair* door de erflater werd *opgelegd* ? Omtrent deze kwestie is de onenigheid zo mogelijk nog groter.

1. De enen zijn uitgesproken tegenstander. Zij wijzen er op dat men hier nog moeilijk van een «pactum» kan spreken. Welk argument echter even prompt als veelvuldig wordt aangevochten door de bewering dat de, in de Franse versie van het artikel gebruikte uitdrukking «convenir» — die inderdaad zowel in het oude Franse recht als bij Pothier voorkomt — door deze laatste verkeerdelijk werd begrepen, aangezien hiermede tegelijkertijd de testamentaire wil én de overeenkomst bedoeld was. Het is evenwel de vraag of Pothier hier niet opzettelijk de enge interpretatie verkozen heeft. Het kan toch best dat hij — wat ook

in het Franse recht moge gezegd zijn — het in de testamentaire wil terzake hoegenaamd niet gezien had en dat hij daar zijn redenen toe had. Verder doet het wel erg vreemd aan te moeten vaststellen hoe de verdedigers van de toelaatbaarheid van de testamentaire wil hun beweringen pas kunnen gronden, nadat zij zowel aan het B.W. als aan Pothier zijn voorbijgegaan.

Maar mengen we ons niet al te zeer in dit debat en keren we terug tot het standpunt der tegenstanders van de testamentair opgelegde onverdeeldheid, volgens hetwelk de enig geoorloofde testamentair geïntestimenteerde bestendiging der onverdeeldheid alleen naar aanleiding van de ascendentenverdeling zou mogelijk zijn.

2. De anderen zijn er vóór — omdat b.v. de decujus, veel beter dan wie ook zijner ergenamen, het gaan en staan van het patrimonium door en door kent — op voorwaarde evenwel dat deze verplichting voor niet langer dan vijf jaar opgelegd zij!

3. Quid evenwel, zo deze testamentaire verplichting de vijfjarige termijn overschrijdt?

Over de nietigheid van een dergelijke verplichting schijnt niet de minste twijfel te bestaan. O.i. zou hier, om logisch te zijn, nochtans dezelfde redenering moeten worden ontwikkeld als diegene die wij daareven hebben aangegeven. Ook hier zou men inderdaad achtereenvolgens dienen na te gaan of deze verplichting van meer dan vijf jaar al dan niet voor een bepaalde periode werd opgelegd.

Uit deze vluchtige bespreking van het dwangkarakter van artikel 815 B.W. moge intussen duidelijk blijken dat de wetgever van 1803-1807, door middel van deze beperking én door de al dan niet gewilde onduidelijkheid van haar formulering, het openbaar karakter van de eerste alinea van dit artikel — alleen reeds in theoretisch opzicht — ten zeerste heeft geschaad. Op de praktische gevolgen van deze onduidelijkheid — tevens onzekerheid — hopen we straks te zullen kunnen wijzen.

B) Wijden we vervolgens een paar beschouwingen aan de vraag, *door welke overwegingen deze tweede alinea van het artikel 815 B.W. werd ingegeven.*

Algemeen argumenteert men in dezer voege:

Het kan gebeuren dat de erfgenamen baat vinden bij een tijdelijke verdaging van de verdeling: omdat b.v. de z.g. «affectatio boni» zich daartegen verzet;

omdat men zich b.v. in een periode van economische teruggang, of ook nog in oorlogstijden bevindt, zodat bij het onvermijdelijk te koop stellen van één of meer der onverdeelde goederen niet de normaal te verwachten prijs zou kunnen worden gemaakt;

omdat men er b.v. de voorkeur aan geeft te wachten tot één of meer minderjarige onverdeelde erfgenamen de meerderjarigheid hebben bereikt, ten einde aldus aan de hinderlijk en kostelijk geoordeelde pleegvormen — met betrekking tot de verdelingen waarin minderjarigen gerechtigd zijn — te kunnen ontsnappen;

omdat men b.v. de minderjarigen, bij hun aanstaande meerderjarigheid, evenzeer wil laten meespreken en desgevallend overnemen, net als diegenen die bij het opvallen der nalatenschap reeds de 21 jaar bereikten;

omdat het verder samengaan van één of meerdere onroerende goederen en (of) andere belangen economisch meer rendabel wordt geacht: men denke b.v. aan een landbouwexploitatie.

Binnen het kader van de bestaande wetgeving kan met bovenstaande beschouwingen voorzeker zeer gelukkig noemen.

Tot op zekere hoogte althans! Er kan inderdaad ernstig bezwaar gemaakt worden tegen het feit dat tijdens dit z.g. «interregnum» hoegenaamd niets ondernomen wordt noch moet ondernomen worden voor de even specifieke als effectieve bescherming van de minderjarige. Waarbij men tevens met verbazing vaststelt dat hier op een even handige als manifeste wijze aan de door de wetgever, op andere plaatsen, met reden onmisbaar geachte bemoeiingen van de Vrede-rechter kan ontkomen worden.

Voor ieder van de daarnet geschetste gevallen — waarin nl. het bestendigen der onverdeeldheid gerechtvaardigd heet — kan tenslotte de vraag gesteld worden: in welke mate, bij ontstentenis van enige *preciese* voorschriften met het oog op het beheer van deze erfrechtelijke onverdeeldheid, dit «uitstel van executie» in feite de aldus verhoopde aanwas van ieders deel uiteindelijk zal kunnen veilig stellen...

C) Komen we dan eindelijk tot de vraag, waarom de wetgever *juist die periode van vijf jaar* heeft uitgekozen?

Men moet hierop het antwoord schuldig blijven.

In de Romeinse wetgeving, die deze beperking sinds de XII tafelenwet ook kende, was er inderdaad hoegenaamd geen tijdsbeperking (G. Goubeaux, *Etude sur la clause d'indivision forcée et perpétuelle en droit civil français*, p. 18 en vlg.), terwijl het schijnt uitgemakkt te zijn (*ibidem* p. 52) dat in het oude Franse recht *de facto* dezelfde regeling gold.

Wat heeft dan de samenstellers van ons Burgerlijk Wetboek tot deze periode van vijf jaar geïnspireerd?

Op deze vraag, ook gesteld door Consul Cambacérès, toen het artikel 103 — ons tegenwoordig artikel 815 B.W. — ter tafel werd gelegd (Locré, V, p. 68), is niet afdoende kunnen geantwoord worden. Het is dus, zoals Cambacérès — na zijn vraag te hebben herhaald — concludeerde, een arbitraire zaak.

Na deze schematische contactname met het artikel 815 B.W., waarbij we reeds enig idee menen te hebben gegeven over de feitelijke draagkracht van dit artikel, kunnen we thans de drie aangekondigde probleemstellingen behandelen.

Dezen luiden als volgt — we herhalen nog eens even:

— is de uitvoering van het artikel 815 B.W. een opportune zaak;

— zo ja, heeft kwestieus artikel kansen op een eerlijke naleving;

— mocht dit niet zijn, op welke wijze zouden hieraan dan verbeteringen kunnen worden aangebracht.

III. Opportuniteit van het artikel 815 B.W.

Alle rechtsspraak en rechtsleer is het er uiteindelijk over eens dat de samenstellers van ons Burgerlijk Wetboek er zeer wijs aan gedaan hebben de onverdeelde nalatenschappen «met een kwaad oog te bekijken». Wij zeggen dit met enige nadruk, omdat gezegd «kwaad oog» bij praktisch alle publicisten voorkomt.

Genoemde samenstellers waren evenwel niet de eersten om dit te doen. Zoals reeds eerder opgemerkt, had inderdaad reeds de Romeinse wetgever ervaren dat onverdeeldheid de bron was van zoveel onenigheid. «Communis Mater Discordiarum» (Van Bier-vliet, *Les Successions*, p. 371, nr 271).

Over de onverdeeldheid zei anderzijds Pothier: «La

communauté de biens ne convient plus aux hommes tels qu'ils sont aujourd'hui; il faut, pour entretenir la paix entre eux, que chacun ait le sien séparément; c'est ce qui est établi par l'expérience et l'exemple de tous les siècles.» (Des Successions, hfdst IV, art. 1).

Het bezweren van soms verregaande wrijvingen tussen, uiteraard zeer dicht verwante familieleden, is evenwel niet het argument contra de onverdeeldheid.

Met het volste recht heeft menigeen inderdaad gewezen op de oorzaken van de zoëven gewraakte onenigheid onder familieleden, naar aanleiding van onverdeelde nalatenschappen.

Onder deze oorzaken, vermeldt men gewoonlijk:

— de hinder die men ondervindt bij het bewerken der eenstemmigheid onder alle onverdeelde mede-erfgenamen met het oog op iedere beschikkingsdaad. Hetgeen inderdaad door artikel 577/bis par. 6 B.W. wordt vereist. Welnu, deze moeilijk te verkrijgen eenstemmigheid heeft het feitelijk «extra commercium» stellen van de betrokken goederen voor gevolg.

— Onverdeeldheid doodt elk initiatief! Een zaak in onverdeeldheid mag, overeenkomstig art. 577/bis par. 5 B.W., door de onderscheiden mede-eigenaars slechts gebruikt en ten nutte gemaakt worden in de mate dat de bestemming ervan niet gewijzigd worde. Tenzij andermaal dat moeilijk te verkrijgen algemeen accoord! Zodat b.v. bepaalde zelfs hoogst noodzakelijke verbeteringen aldus op de lange baan geschoven worden en heel dikwijls nooit uitgevoerd;

— zodat, tevens gelet op de daaruit voortvloeiende feitelijke onverschilligheid bij de doorsnee onverdeelde mede-eigenaar, de productiviteit van het onverdeelde goed daaronder onvermijdelijk moet gaan lijden; hetgeen men — vraagt het nog nader betoog? — precies had willen tegengaan.

Om al deze redenen, is het weren van bestendige onverdeeldheden dus kennelijk een daad die het algemeen belang ten goede komt.

Naast deze eerder negatieve argumentatie wijzen o.m. Laurent (X, nr 227, pp. 259-260) en Roguin (Traité de droit civil comparé, V, p. 351, nr 3067) ook nog op het feit dat een onverdeeldheid onvermijdelijk en vroeg of laat een ongelijkheid schept ten bate (!) van hetzij de meest invloedrijke, hetzij de meest ondernemende, hetzij de meest gewiekste, hetzij de dichtsbij wonende der onverdeelde mede-eigenaars. Persoonlijk achten wij deze bemerking, vooral dan in het licht van een uiteraard nog zeer jonge ervaring, minstens zo belangrijk als de voorgaande.

Roguin (ibidem) tenslotte, ziet in de verplichte verdeling ook nog een democratische angel: «La démocratie est et sera toujours partageuse à tous points de vue»!

IV. Feitelijke naleving gewaarborgd?

Gelet op de absolute formulering van de eerste alinea van het artikel 815 B.W. en overwegende de vele argumenten die pleiten ten voordele van een zo kortstondig mogelijke onverdeeldheid, zou men zich normaliter moeilijk aan het tegenovergestelde kunnen verwachten.

En nochtans! De ons thans genoegzaam bekende beperking, door de tweede alinea van dit artikel 815 B.W. aan deze algemene bepaling toegevoegd, zet o.i. het ganse opzet op losse schroeven.

Een eerste aanduiding voor deze opvatting ligt voorzeker in de daarnet geschetste verregaande onduidelijkheid én verwarring omtrent de interpretatie van deze tweede alinea. Laat de fout daarvoor eerder bij de doctrine en de jurisprudentie te zoeken zijn dan in de tekst zelf, toch stellen wij ons voor dat, voor het

geval de samenstellers van het Burgerlijk Wetboek het door hen geformuleerde principe absoluut hadden willen hoog houden, zij wel wat duidelijker en precieser hadden mogen zijn. Nu immers wordt daar de mogelijkheid van het pactum geboden, zonder dat iets anders in de wet de daaruit voortvloeiende status van onverdeeldheid op eigen en adekwate wijze regelt.

Is dit te wijten aan haast, naïviteit of aan — wat Goubeaux (op. cit., passim), tussen de regels van zijn pleidooi voor de «indivision perpétuelle» door, laat vermoeden — een feitelijke toegeving aan de bestaande praktijken en geplogenheden? Mocht dit waar zijn — en de toenmalige eerbied voor het onroerende goed, lijkt wel in deze richting te wijzen — dan zou men hier misschien zelfs van enige medeplichtigheid kunnen gewagen! In dit geval, zou aan de tegenwoordige verregaande inschikkelijkheid ten aanzien van het artikel 815 B.W. ook gemakkelijker paal en perk kunnen worden gesteld, aangezien het onroerend goed in het moderne patrimonium lang niet meer de bepalende rol speelt van in het begin der negentiende eeuw; terwijl anderzids de — juridisch, helaas, nog steeds onvoldoende — in aanzien gestegen roerende goederen veel eenvoudiger kunnen verdeeld worden dan de onroerende.

Maar, hoe en wat dan ook, de reeds gegispte onduidelijkheid is er intussen in geen geval op verminderd. Wij komen op deze onzekerheid én verwarring uiteraard niet meer terug. Beter kunnen we hier reeds dadelijk de gevolgen van dit alles in het licht stellen:

A) Deze verwarring en onzekerheid heeft de jurisprudentie en doctrine langzamerhand met de meeste laksheid doen optreden tegen het «pactum der onverdeeldheid».

Om slechts twee zeer typische voorbeelden aan te halen:

1. Waar Chabot de l'Allier, die notabene aan de samenstelling van het wetboek had meegewerkt, in zijn «Commentaire sur la loi des successions» van 1826 nog voorhield dat het pactum — om geldig te zijn — op schrift moest zijn gesteld («la convention doit être faite par écrit. Si elle était simplement verbale, la preuve par témoins n'en serait pas admissible» - p. 30, nr 7), wordt in de Pandecten van 1895 (52, col. 971, nr 99) genoegen genomen met een verbale en dus ongeschreven overeenkomst, terwijl men thans algemeen schijnt vrede te nemen met het feitelijk stilzitten van de onverdeelde erfgenamen om de onverdeeldheid te bestendigen.

2. Ander voorbeeld. Chabot de l'Allier houdt in voornemd werk ook nog voor dat de erflater bij testament zijn erfgenamen niet kan verbieden uit onverdeeldheid te treden; laat staan dat hij dit verbod mocht sanctioneren, zoals men dit heden ten dage toch dikwijls gedaan krijgt. Welnu, in één van zijn «nombreuses observations» van 1839 op deze «Commentaire» zegt Belost-Jolimont (pp. 234-236, nr (2)) dat de decujus dit wel zou mogen doen. Het kan toch moeilijk tegenstrijdiger, nietwaar?

B) Een ander gevolg is, dat de belangen van de minderjarige, in de gegeven omstandigheden, onvoldoende zijn beschermd.

Is het al dan niet aangaan van een pactum een daad van beschikking? Wij stellen ons voor dat dit in bepaalde gevallen — wanneer b.v. de minderjarige achttien jaar is en het kwestieuze pactum voor vijf jaar gesloten werd — wel eens zó zou kunnen zijn. Welnu, daar waar voor ieder andere zaak van die aard de voogd de toelating nodig heeft van de familie-raad — toelating die dan door de rechtbank van eer-

ste aanleg moet worden gehomologeerd — gaan de enen accoord om deze homologie overbodig te vinden, terwijl anderen zelfs voorhouden — hetgeen in de praktijk natuurlijk maar al te gretig gevolgd wordt — dat dit een aangelegenheid is waarin de voogd op eigen gezag mag handelen. Herinneren we er in dit verband alleen maar aan dat de voogd, in een goed deel van de betrokken gevallen, de overlevende echtgenoot zal zijn en dat deze, de ene keer uit noodzaak de andere keer uit gewone moedwil, wel eens al te schraapzuchtig kan zijn.

C) Genoemde rechten van de minderjarige zijn — overigens net zo goed als deze der meerderjarigen — al even onvoldoende beschermd door het feit dat niets is voorgeschreven noch wettelijk geregeld in verband met het beheer van de aldus ontstane onverdeelldheid.

Wie wil administreren, moet zich — ook in de meest specifieke omstandigheden — inderdaad maar met de algemene regelen aangaande het beheer der onverdeelldheden zien te behelpen. Noodzakelijkerwijze zullen hier, op meerdere ogenblikken, onoverkomelijke leemten opduiken...

En wie niet beheren wil, kan moeilijk worden lastig gevallen. Zodat, in het merendeel der gevallen, dan ook hoegenaamd niet wordt geadmireerd. Vooral dan in de onverdeelldheden die als gevolg van het stilzitten der erfgenamen zijn blijven voortbestaan. Met reden geven Schicks en Vanisterbeek (IV, pp. 181-182) aan de notarissen, die zouden verzocht worden een akte houdende pactum van onverdeelldheid te verlijden, dan ook de raad — want meer kan niet — er bij de belanghebbenden op aan te dringen dat zij een beheerder over de onverdeelldheid zouden aanstellen; beheerder, die alsdan met de daartoe vereiste volmachten zou moeten worden bekleed.

Het zal, in dit licht, wel geen nader betoog behoeven dat aldus geen rechtvaardige noch gelijke verdeling van belangen mogelijk is. Is evenmin mogelijk, de aanstelling van een verantwoordelijke persoon die aldus, datgene wat hem is toevertrouwd, productief en rendabel zou kunnen maken en die over zijn gedragingen en beslissingen verslag zou hebben uit te brengen.

D) Zodanig dat, samengevat, de feitelijke toestand de volgende is :

In het merendeel der gevallen blijft men stilzitten. Niemand gewaagt van de verdeling, omdat dit in veler ogen niet netjes staat, terwijl de eventueel overlevende echtgenoot — in geval van overleden vader of moeder — steeds de stok van de «onterving» achter de deur heeft staan, om iedere «snodaard», die over een verdeling maar zou durven beginnen, bij voorbaat alle lust te ontnemen. Daarnaast kan diezelfde vermetele ook nog ernstig benadeeld worden, indien de overlevende echtgeno(o)t(e) het nodige gedaan heeft opdat bij zijn (haar) overlijden een maximum aan «ongekende» fondsen in zijn (haar) nalatenschap zouden voorhanden zijn.

De aldus bestendigde onverdeelldheid wordt, zoals reeds aangestipt, hoegenaamd niet beheerd en er wordt zeker nooit verslag uitgebracht. Bijzoverre dat, wanneer dan de situatie — o.m. juist daarom — onhoudbaar geworden is, omzeggens niemand nog precies weet hoe de zaken gaan én (of) staan. Op welk ogenblik de poppen pas voor goed aan het dansen gaan. Ten bewijze waarvan de ellenlange betwistingen, waarmee de rechtbanken jaarlijks worden bestookt; betwistingen, waarin dan steeds een vonnis moet geveld worden dat uiteindelijk geen van beide partijen voldoet.

V. Besluit van beide vraagstellingen.

Het algemeen principe van artikel 815 alinea één, wordt practisch nergens ernstig opgenomen, zodat de moeilijkheden die men met dit artikel had willen vermijden, in geen geval verdwenen zijn. Integendeel. En dit, terwijl iedereen over dit principe minstens principieel accoord heet te zijn.

VI. Voorstellen.

In het laatste deel van onze uiteenzetting willen we dus nagaan hoe aan deze nadelige toestand verandering zou kunnen gebracht worden.

A) Een probaat middel ware ongetwijfeld het eenvoudig opheffen van de tweede alinea van artikel 815 B.W., doch dit lijkt niet gelukkig. In bepaalde omstandigheden kan het behouden ener onverdeelldheid, zoals gezegd, inderdaad nuttig zijn en zelfs zeer wenselijk.

B) Een ander middel ware het stimuleren van de oprichting van een z.g. «vennootschap tussen onverdeelde erfgenamen».

Thans bestaat reeds dat, wat Kluyskens (II, p. 185 nr 136) «middel om de bepaling van artikel 815 B.W. te keren», heet.

Dergelijke overeenkomst van maatschap biedt nl. het voordeel meer zekerheid én groter orde te scheppen; omdat alsdan het regime der vennootschappen de plaats inneemt van de eenvoudige onverdeelldheid. Het einde van deze «maatschappelijke onverdeelldheid» wordt alsdan niet langer beheerst door het artikel 815 B.W. maar door de artikelen 1869 en 1870 B.W.

Tegen deze, op het eerste gezicht, even handige als afdoende correctie, bestaat evenwel het bezwaar dat zelfs Kluyskens niet kan nalaten te formuleren; dat men nl. vroeg of laat wel eens met een geveinsd contract van vennootschap zou kunnen te doen hebben, «waarachter men eenvoudig een pactum van onverdeelldheid op lange termijn bewimpeld heeft» (ibidem). Waarbij we, mutatis mutandis, slechts even moeten denken aan het juridisch vleugje én het feitelijk gedrag, alsmede het dagelijks beheer van zoveel V.Z. W.D.'s in den lande. Vooral dan onderwijsinstellingen...

C) Het derde middel, dat we hier zouden willen bespreken, is er één van eigen vinding.

Wij hebben inderdaad gemeend dat het niet zou misstaan, aan het einde van deze uiteenzetting, een persoonlijke mening naar voor te brengen. Wij bieden haar trouwens aan voor wat ze waard is, m.n. een persoonlijk standpunt, dat niemand straks verplicht is bij monde van enig communiqué te onderschrijven...

De tweede alinea van artikel 815 B.W. zagen wij inderdaad gaarne zodanig gewijzigd dat zij op volledige wijze de alhier uiteen te zetten regeling zou onderwerpen.

In wezenheid, zou deze verandering de bakens radikaal verzetten. Waar immers, in de huidige stand van zaken, het «stilzitten» gelijk staat met het bestendigen van de onverdeelldheid, zou diezelfde passiviteit thans voor gevolg hebben dat binnen het jaar moet worden verdeeld.

Indien inderdaad de onverdeelde mede-erfgenamen ernstige gronden zouden menen te hebben om de onverdeelldheid voor vijf jaar te bewaren, dan zouden zij met dat doel een gemotiveerd verzoekschrift moeten richten tot de bevoegde rechtbank van eerste aanleg.

Het gemotiveerd vonnis dat op dit verzoek mocht ingaan, zou steeds verplicht zijn een beheerder der onverdeeldheid aan te duiden. Wie deze beheerder zal zijn? Bij gebrek aan accoord onder de partij zou b.v. een notaris met deze opdracht kunnen worden belast.

Ditselfde vonnis, dat het verlengen der onverdeeldheid gedoogt, zou steeds een rechter-commissaris moeten aanstellen, die alle in de loop der onverdeeldheid gerezen geschillen moet aanhoren en eventueel beslechten. Ook moet hij kennis nemen van het verslag dat de beheerder jaarlijks verplicht zal zijn schriftelijk over zijn beleid uit te brengen. Dit verslag zou voorafgaandelijk moeten worden medegedeeld aan de mede-erfgenamen en desgevallend ook aan de familie-raad. Hetgeen b.v. zou dienen te geschieden één maand voordat de algemene vergadering der mede-erfgenamen, in tegenwoordigheid van de rechter-commissaris, doorgaat.

Het eerste verslag zou moeten worden overgelegd de kalenderdag van het jaar volgend op het vonnis of, zo nodig, op de eerstvolgende werkdag.

Voormeld gemotiveerd verzoekschrift zou moeten ingediend, binnen de veertig dagen, volgend op de datum van de neerlegging der aangifte van nalatenschap — waaraan wellicht een groter inventarisch karakter zou kunnen gegeven worden, dan thans het geval is — zonder dat met de indiening daarvan evenwel langer dan één jaar zou mogen worden gewacht. Dit zou b.v. ook kunnen gelden voor de nalatenschappen waaromtrent geen aangifte werd neergelegd. In dit geval zou de voortzetting der onverdeeldheid door de rechtbank o.i. slechts zeer uitzonderlijk mogen worden toegestaan.

Men kan zich afvragen waar wij deze termijn van veertig dagen zijn gaan vinden. Dergelijke beslissing mag o.i. inderdaad vergeleken worden met de knoop, die de door de schuldeisers van de decujus in betaling verontruste erfgenaam moet doorhakken. Ook hem worden toch slechts veertig dagen gegund om zich, na het opstellen van de inventaris — waarvoor drie maanden — over het al dan niet aanvaarden der hem toegevallen nalatenschap te beraden (artikel 795 B.W.).

Dergelijk voorschrift zou natuurlijk de erfgenamen van een schuldvrjve nalatenschap niet langer de termijn van dertig jaar geven voor het aanvaarden of verwerpen van een nalatenschap (artikel 789 B.W.). Wij stellen ons nochtans voor dat de inkorting van deze periode de rechtszekerheid in heel wat opzichten ten goede zou komen.

Voegen wij er tenslotte nog aan toe dat de rechtbank de onverdeeldheid, voor het geval deze hem verantwoord mocht lijken, slechts voor hoogstens vijf jaar zou kunnen toestaan. Waarna een nieuw verzoekschrift en een nieuwe toelating zouden vereist zijn.

In het licht van bovenstaande, zouden de onverdeelde erfgenamen, die voorschreven termijnen stilzittigend en stilzittend mochten hebben laten voorbij gaan, de plicht hebben — en dit automatisch — binnen het jaar volgend op de overlijdensdag tot de effectieve verdeling te zijn overgegaan.

Voegen we er tenslotte nog aan toe dat tegen voornemd vonnis uiteraard beroep zou moeten mogelijk zijn. Quid nochtans, wanneer gezegd gemotiveerd verzoekschrift aldus tot tweemaal toe zou worden afgewezen? Wel, ook hier zouden betrokken erfgenamen binnen het jaar, volgend op de overlijdensdag, evenzeer de effectieve verdeling moeten hebben aangevat. Indien men in dergelijke gevallen de termijn inderdaad slechts zou laten aanvangen op de dag van het beroeps-

vonnis, dan ware aldus de poort voor eventuele ontduiking zichtbaar opengezet. Opdat deze bijgevolg uniforme regeling aan de betrokkenen nochtans voldoende tijd zou laten, ware het natuurlijk zaak de termijn van vonnis(sen) en beroep duidelijk te stellen.

Tot daar dan de eerder schematische voorstelling van dit mechanisme. Hiertegen zullen straks wellicht zeer gevatte bezwaren worden geformuleerd. Geen ogenblik hebben wij er trouwens aan gedacht het rechtstreeks aan onze principiële stelling te binden. Wij willen ons inderdaad gaarne voorstellen dat het verzetten der bakens — wat wij anderzijds wel onmisbaar achten! — zeker zo goed op een andere wijze zou kunnen geschieden.

Om evenwel geschetst mechanisme efficiënt te laten werken en teneinde de aangezochte rechter niet al te vlug tot het toestaan van de onverdeeldheid te doen besluiten, zouden in ieder geval nog twee andere wijzigingen aan de bestaande wetgeving moeten kunnen worden aangebracht. Zij houden beiden verband met de mogelijkheid tot overname in hoofde van de onverdeelde mede-erfgenamen.

Eerste wijziging: aan de overlevende echtgenoot zou een groter erfrecht moeten worden toegekend. Dit is overigens een bemerking waarvoor reeds meer dan geruime tijd wordt gepleit. Zoals de toestand thans is, komt de overlevende echtgeno(o)t(e) immers helemaal achteraan, hetgeen hem of haar in bepaalde omstandigheden bijna moreel verplicht de onverdeeldheid te bestendigen en schraapzuchtig te zijn.

Daarom zou moeten kunnen bekomen worden dat, in geval van huwelijksontbinding door overlijden, aan de overlevende echtgeno(o)t(e), ten titel van gewone erfenisdevolutie, minstens zoveel te beurt valt als aan de wettige kinderen, die hij of zij bij de vooroverledene had, toevalt. Welk deel in ieder geval één vierde volle eigendom zou mogen omvatten. In geval van tweede huwelijk zou dit erfdeel van de overlevende echtgeno(o)t(e) evenwel niet méér dan één vierde volle eigendom mogen begripen.

Deze o.i. wenselijke regeling zou, met andere woorden, hierop neerkomen dat, indien er niet nadrukkelijk over werd beschikt, de overlevende echtgeno(o)t(e) voortaan recht zou hebben op het tegenwoordige beschikbaar gedeelte (zie ook De Page, IX, p. 336, nr 3).

Tweede wijziging: Herhaaldelijk ook komt men moeijlijk tot de verdeling omdat de onverdeelde erfgenamen — en dit valt licht te begripen — van de z.g. erfgoederen slechts node afstand wensen te doen. Voor het merendeel van de nalatenschappen in onverdeeldheid staat verdelen inderdaad gelijk met — gemeenlijk zelfs publieke — verkoop. Al was het maar omwille van de onmogelijkheid in veler hoofde om, bij gebrek aan financiële middelen, uit de kwestieuze nalatenschap te kunnen overnemen. Door aan de overlevende echtgeno(o)t(e), zoals voorzegt, een groter erfrecht te verlenen, zou hieraan zeker verandering kunnen worden gebracht, doch indien men niet terzelfdertijd aan de overige erfgenamen grotere faciliteiten tot overname geeft, dan zou hieruit een scheve toestand — eens te meer bron van alle onheil — kunnen voortvloeien.

Hoe deze verruimde mogelijkheden geschapen? Ongetwijfeld door het tot stand brengen van kredietmogelijkheden ad hoc, tegen gemakkelijker te vervullen voorwaarden dan de algemene thans bestaande: in de geest wellicht van de tegenwoordige landbouwkredieten. Aangezien daartoe op geen wetswijziging moet gewacht, zou hier reeds onmiddellijk het initiatief

kunnen genomen worden door zowel de private- als de publieke sector.

De inspanning die aldus van het centraal gezag zou worden geleverd, is o.i. in sociaal opzicht overigens ruimschoots verantwoord en ook wel economisch verdedigbaar. Men gelieve inderdaad maar één enkel ogenblik rekening te houden met de aldus mogelijk gemaakte indijking van zoveel onrust, spanning en zoveel andere nare gevolgen der onverdeelldheid, waarbij heel zeker ook de twijfelachtige rentabiliteit van heel wat eigendommen niet uit het oog mag verloren worden.

Een tweede, minder omslachtig, middel ware natuurlijk deze kredietfaciliteiten door de onverdeelde erfgenamen zelf te laten dragen. Door b.v. te gedogen dat de «overnemer», datgene wat hij schuldig blijft en voor zover natuurlijk deze schuld redelijk voorkomt, tegen verminderde intresten zou mogen afkorten.

Dit offer zou door de overige erfgenamen inderdaad mogen gebracht worden, aangezien zij, als gevolg van de overname, enerzijds het blok van de onverdeelldheid niet langer te slepen hebben en anderzijds zeer vroeg reeds een duidelijk beeld krijgen van hun eigen mogelijkheden. Opdat het devaluatiespook een dergelijke regeling echter niet totaal onmogelijk zou maken, ware het ongetwijfeld nuttig bewuste gunstrete aan een af andere index te koppelen. Welke aanpassing dan — in de geest van b.v. artikel 6 van de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten —

evenwel alleen zou moeten geschieden, wanneer een ontwaarding van X of Y procent zou zijn ontstaan.

VII. Slot.

Tot daar dan, Hooggeachte Vergadering, deze enkele beschouwingen naar aanleiding van artikel 815 B.W.; waarbij het ongetwijfeld ook U niet zal ontgaan zijn dat in deze uiteenzetting niet alle aspecten van de onverdeelldheid werden onderschouwd. Evenmin hebben wij stilgehouden bij het soort onverdeelldheden — als deze van gemene muren en dito erfdienstbaarheden —, die hier niet rechtstreeks ter zake dienend waren. Tenslotte werd ook al met geen woorden gesproken over de verhouding tussen de onverdeelde mede-eigenaars en de schuldeisers van de decujus.

Van dit alles zijn wij ons inderdaad terdege bewust. Wij zijn overigens doelbewust deze weg ingeslagen, omdat wij verkozen hebben één enkel probleem duidelijk te stellen, eerder dan er een ganse gamma alleen maar op te roepen.

Door ons onderwerp in zulke mate te beperken, hopen wij dan ook niet al te zeer van Uw zo welwillende aandacht, — waarvoor wij U alvast gaarne dank zeggen — te hebben misbruik gemaakt.

Johan VERHAEGHE,

Advokaat bij de balie van Brugge.

VERANTWOORDELIJKHEID VAN DE DEURWAARDER

Vanzelfsprekend gaat het hier enkel om beroepsverantwoordelijkheid.

Het uitvoeren van de vonnissen, arresten of notariële akten, die aan ons ambt worden toevertrouwd, eist van de deurwaarder een meer dan gewone zorg, waarin op de eerste plaats dienen gerekend: eerlijkheid en stiptheid. Het nakomen van die verplichting, die op ieder van de confraters rust, is ons opgelegd door de wetten en de reglementen van de corporatie. Het is niet alleen onze plicht, het is meteen onze fierheid.

Waar de wet in haar bepalingen en voorschriften aan ons de uitvoering heeft toevertrouwd van de beslissingen door de rechtbanken of hoven uitgesproken, is aan ons de waardigheid verleend: medehelpers te zijn van het gerecht, dienaars van het Recht. Die titel is een eretitel.

Waar de wet enerzijds aan ons een behoorlijke vergoeding, volgens de bestaande tarieven, toekent, heeft ze anderzijds maatregelen voorzien, waar we zouden tekort schieten, waar we onoplettend of slordig het opgedragen werk zouden verrichten, waar we strafbare fouten begaan die, niet enkel de wet schenden, niet alleen het in ons gestelde vertrouwen schokken, maar in wel bepaalde gevallen kunnen leiden tot veroordelingen, hetzij tot tuchtschappen, hetzij tot correctionele straffen, met gebeurlijk schadevergoeding.

In de tekst en in de geest van de wetgeving en van de reglementen ligt duidelijk de zware verantwoordelijkheid van de deurwaarder besloten. — Als een exploot, welk ook, hetzij als gerechtelijke akte, hetzij als buitengerechtelijke akte nietig is of ongeldig verklaard wordt, om wille van de fout door de deurwaarder begaan — hetzij de fout te wijten is aan de onbekwaamheid of onwetendheid van de ambtenaar, aan nalatigheid of verzuim van de deurwaarder, valt het immer uit ten nadele van de partij waarvoor hij handelt en

is opgetreden. Die eisende of vervolgende partij wordt also het eerste slachtoffer van de begane fout.

Doch, zich beroepende op art. 1382 B.W. zou die partij, stoffelijk of moreel benadeeld, haar verhaal kunnen en mogen nemen tegen de deurwaarder die in fout is. Waar art. 1030 W.B.R. in sommige gevallen nog een kans openlaat om eventueel te ontsnappen, zijn in art. 71 en 1031 W.B.R. wel bepaalde straffen voorzien door de rechtbank op te leggen aan de nalatige of onvoorzichtige ambtenaar.

Uit de samenhang van deze wettelijke bepalingen kan dan ook gemakkelijk worden afgeleid dat op gelijke voet gesteld en behandeld worden: ongeldigheid van de akte — akten zonder nut — niet naleven van de voorgeschreven pleegvormen d.i. schending van de wet, misbruik van macht. De graad van strafbaarheid zal hoger of lager zijn, naarmate de belangen van de betrokken partijen geschaad zijn. In ernstige gevallen kan een nietig verklaarde akte van proceduur (inleiding of uitvoering) pijnlijke gevolgen na zich slepen en wel zodanig dat de deurwaarder — in fout bevonden — kan veroordeeld worden tot schadevergoeding, die hem geheel kan ten onder brengen. In de minst erge gevallen blijft in alle geval elke veroordeling, disciplinair of correctioneel, een vernedering die de ambtenaar ont-eert. «Onteed is wie zijn trouw verbreekt».

Sommige deurwaarders hebben getracht de zware verantwoordelijkheid van zich af te wentelen op de rug van de partij, voor wie ze zijn opgetreden. De deurwaarder is geen mandataris van de verzoeker (zie vonnis Rechtbank Antwerpen, 23 maart 1908, in «J. Off. Min. 1909, n° 1875, blz. 22» waar de beslissing steunt op: «Wanneer iemand een deurwaarder vordert om zijn ambt uit te oefenen, kan de opdrachtgever niet verantwoordelijk worden gesteld voor daden door de ambtenaar gesteld; — welke ook de overeenkomst moge

zijn tussen de deurwaarder en zijn verzoeker — mandaat of dienstcontract — in geen geval kan de deurwaarder worden aangezien als de aangestelde van hem voor wie hij optreedt. » In de uitoefening van zijn ambt is de deurwaarder persoonlijk verantwoordelijk voor de akten door hem betekend.

We zouden hier een volledig gamma kunnen opsommen van fouten, nalatigheden, verzuim, enz., die aanleiding kunnen geven tot kritiek of betwisting. Elk van onze confraters kent ze voldoende. Hoofdzaak voor hen is de lessen van het verleden niet in de ijskast op te bergen.

Wie er heel nauwkeurig wil over ingelicht zijn, raadplege a) de *Pandectes Belges* « V^o Huissier » n° 344 en volgende, 356 en volgende, voor wat de rechtsleer aangaat en b) de *Pandectes Périodiques*, n° 588 en 995 voor de rechtspraak.

Fout : Een omschrijving van het begrip « *fout* » zou hierop neerkomen : iets doen wat niet toegelaten is, — de afgelijnde grenzen van zijn bevoegdheid te buiten gaan, — tussen de middelen die wel zijn toegelaten, juist die middelen uitzoeken en opzettelijk aanwenden om iemand onnodig en onverrechtvaardigd schade te doen lijden. Denken we hier aan de verscheidenheid in de procedures van uitvoering : het doel wettigt niet immer de middelen.

**

Naast de strenge sanctie in de artikels 71 en 1031 voorzien mogen we hier verwijzen naar artikel 173 W.B.R. dat mildering en verzachting kan brengen. De tekst, de geest, de bedoeling van dit laatste artikel zijn echter heel betrekkelijk. Art. 173 is een van de artikels in de wetgeving van de laatste jaren die vaag, onduidelijk zijn en vatbaar voor meervoudige interpretatie. Vooral het eerste lid is erg rekbaar. « Belangen die de tegenpartij schaden » ... Gaat het om zuiver materiële of tellen ook morele belangen mee om te passen in het kader van « schade » ? Zal de rechter aan een minimum denken om eventueel opgeworpen nietigheid af te wijzen ? Zoals de tekst er staat is aan de rechtbank een heel brede marge gelaten tot gezonde uitlegging van het tweevoudig begrip van « belangen » en van « schade ». Feitelijke toestanden en samenwerkende omstandigheden zullen de beoordeling sterk beïnvloeden.

Het oude artikel 173 was kort : « Ongeldigheid van een exploit of van een akte van rechtspleging is gedeukt indien de ongeldigheid niet opgeworpen wordt vóór elke verdediging of exceptie andere dan excepties van bevoegdheid ».

Zwendelaar in « *Code Formulaire de Procédure Civile* » heeft bij dit artikel 173 meerdere bladzijden nota's gepubliceerd.

In het nieuwe artikel 173 is een voorwaarde gesteld : de belangen van de tegenpartij moeten geschaad zijn. In het Verslag aan de Koning is het doel van de wijziging aangegeven. De wijziging heeft voor doel eens en voorgoed aan de overdreven proceslust en aan de vertraging die in de procesvoering daaruit volgen, een einde te maken. De wijziging heeft dit voordeel dat ze de nietigheden belet die alleen worden opgeworpen om de zaak te rekken.

Bedenking : de keuze van de gebruikte woorden is niet gelukkig : « nietigheden beletten » is verhinderen dat ze begaan worden en dat « verhinderen » zal wel door geen wettelijk verkregen worden. Het « voordeel van de wijziging » is aldus naar de geest : « niet als on-

geldig aanzien wat werkelijk een ongeldigheid is. » De Franse tekst « *éviter les nullités* » is al even slecht.

Zoals in het Verslag is opgenomen, kan een ongeldigheid niet ingeroepen, niet opgeheven worden of verschoond, wanneer het gaat om 1° vervallenverklaring, 2° niet-ontvankelijkheid van de eis, 3° gemis aan rechtsbekwaamheid van de verzoekers, 4° om toepassing van de taalwet. Samengevat dus : bestaande ongeldigheid blijft behouden bij miskenning van wettelijke voorschriften.

1°, 3° en 4° vragen geen verdere bespreking. 2° niet-ontvankelijkheid is wel wat meer ingewikkeld. Er is in heel onze wetgeving nergens een vaststaande begripsomschrijving van « niet-ontvankelijkheid ». Het feitelijk gebeuren en de waardering van de menselijke daden maken een algemeen geldende begripsomschrijving niet mogelijk. Het omliggende toepassingsgebied is dan ook niet op te leggen. Advocaat Mter Van Lennep in zijn « *Belgisch Burgerlijk Procesrecht* », deel I, « *Verhandelingen* », is zo voorzichtig te waarschuwen dat de verdeling van de stof, door hem aangenomen, in de eerste plaats rekening houdt met de vereisten van de praktische bruikbaarheid van zijn uiteenzettingen. Prof. Van Bauwel in zijn « *Handboek voor het Burgerlijk Procesrecht* », deel I, blz. 292, n° 219 en volgende, bespreekt heel uitvoerig de middelen van niet-ontvankelijkheid en geeft een omstandige opsomming van toestanden en van redenen die de exceptie van niet-ontvankelijkheid rechtvaardigen. We voegen hier nochtans onmiddellijk bij dat het werk van prof. Van Bauwel gepubliceerd werd in 1934. Door het K.B. van 30 maart 1936 dat de hierboven besproken bepalingen van artikel 173 W.B.R. heeft ingevoerd, is de algemene draagkracht der exceptie van nietigheden tot heel wat minder herleid.

**

Uit de jurisprudentie van de laatste jaren, worden hieronder drie beslissingen uitgekozen die de moeilijke kwestie van « niet-ontvankelijkheid » — elk op een ander plan — hebben gevonnist.

I. — Het Hof van Beroep te Gent, 2° Kamer, arrest van 4 december 1950 (R.W. 1950-51 kol. 878) :

Betekening van een akte van hoger beroep aan een inmiddels overleden partij is nietig. Art. 173 lid 1 W.B.R. is niet van toepassing op dergelijk geval. Art. 344 W.B.R. is alleen van toepassing, wanneer een van de partijen overlijdt in de loop van het geding; het artikel betreft niet een nieuw geding in hoger beroep. De akte van hoger beroep had aan de erfgenamen van de overleden partij moeten betekend worden. Hij die een geding aanhangig maakt, moet zich zekerheid verschaffen omtrent het bestaan van de tegenpartij.

Nota : Het arrest verwerpt de thesis van de beroeper die voorhield dat de beweerde nietigheid van de akte van beroep geen schade toebrengt aan de beroepene. Het arrest verklaart het aangetekende beroep ongeldig : art. 173 is niet toepasselijk waar het gaat om de niet-ontvankelijkheid van de voorziening.

Voor wat artihkel 344 W.B.R. betreft, verwijst het Hof naar de leer van de « *Pand. Belg. V^o « Reprise d'Instance » n° 75 ».*

II. — Het Hof van Beroep te Brussel, 3° Kamer, arrest van 16 december 1950 (R.W. 1950-51, kol. 1174).

Het gaat hier om de geldigheid of de nietigheid — de wel of niet-ontvankelijkheid — van een akte van

hoger beroep, betekend op verzoek van een naamloze vennootschap, met zetel in het buitenland.

Op verzoek van een N.V. waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is in Denemarken, handelende ter vervolging en benaarding van haar algemeen directeur, de heer T. woonplaats kiezende, ten einde dezer, ten kantore van ondergetekende deurwaarder. Overwegende dat noch ten opzichte van de Deense wet, die de bekwaamheid van bewuste vennootschap beheerst, noch ten opzichte van de statuten van die vennootschap, zulke vertegenwoordiging als geldig dient te worden beschouwd. Overwegende dat zowel de vreemde als de Belgische vennootschappen, alhoewel zij rechtspersoonlijkheid bezitten, slechts door tussenkomst van de fysieke personen, die hun bevoegde organen zijn, mogen handelen en in rechte optreden. — Dat het gemis aan vermelding van die bevoegde organen in een inleidend exploit, tengevolge heeft dat de vordering moet geacht worden te zijn ingesteld door personen zonder hoedanigheid of zonder macht daartoe. Overwegende dat de exceptie, die uit zulk gebrek aan hoedanigheid voortvloeit, niet is de exceptie van nietigheid van het exploit (Rep. Prat. du Dr. Belge, V° «Exploit», n° 143-147), dat het nieuwe artikel 173 W.B.R. — zoals het Verslag aan de Koning dat het Koninklijk Besluit n° 300 van 30 maart 1936 voorafgaat, er de nadruk op legt (Pasinomie, 1936, blz. 218) niet toepasselijk is op zulke middelen van niet-ontvankelijkheid; dat derhalve de eerste rechter, steunende op voormeld artikel 173, ten onrechte de eis als regelmatig ingesteld heeft aangezien. Overwegende dat uit die beschouwingen blijkt dat het door appelland ingeroepen middel van niet-ontvankelijkheid van de eis, gegrond is.

III. — De burgerlijke rechtbank van Antwerpen, 1° Kamer/bis bij vonnis van 29 oktober 1953 (R.W. 1953-54, kol. 900) heeft in beroep de betekenis en de draagwijdte van art. 173 W.B.R. nader bepaald:

In zake S. t/ M. — Wanneer de verweerder niet in persoon of aan zijn woonplaats is gedagvaard, is niet voldaan aan het vereiste van artikel 4 van het Decreet van 24 april 1806 en is een wezenlijke vorm van procedure niet in acht genomen. — Ten aanzien van de dagvaarding zijn bij de wet geen nietigheden voorgeschreven. — Bij toepassing van artikel 173 W.B.R. kan het verzuim van een voorgeschreven vorm, de nietigheid van de dagvaarding meebrengen, zo de gedaagde daardoor ernstig is benadeeld. — In het onderhavige geval is gedaagde door een lichtvaardigheid van de eiser verplicht geweest tegen het verstekvonniss verzet te doen met de daaraan verbonden procesuele gevaren en dit heeft hem tot uitgaven genoodzaakt, zodat hij in zijn geldelijke belangen is benadeeld, dienvolgens is de inleidende dagvaarding nietig.

Nota: De rechtbank van Antwerpen in beroep, heeft de dagvaarding nietig verklaard en door die nietigverklaring vervielen het vonnis bij verstek, het vonnis op tegenspraak na verzet en de uitvoering. De beroepene werd tot al de kosten verwezen. — Het inleidend exploit was betekend op de woonplaats vermeld in twee polissen en beschouwd als een tussen partijen overeengekomen keuze van woonplaats. Omdat een dergelijke overeenkomst tussen partijen niet bevestigd werd en uit geen elementen kon worden afgeleid, omdat de beroepene wist dat de beroeper in die woning niet verbleef of er nooit had gewoond, is het inleidend exploit van dagvaarding ongeldig: de vordering niet-ontvankelijk. — In zake dagvaarding «zijn door de wet geen nietigheden voorgeschreven». Art. 61 W.B.R. is in deze niet toepasselijk. (Arrest Hof van

Verbreking, 16 maart 1939, Pas. I, 148). Over het begrip «Benadeling» zie Luik, 27 april 1939, Pas. 1941, II, 79.

**

Alhoewel elk exploit, elke akte van rechtspleging door de deurwaarder betekend wettig en officieel *zijn* werk is en hij zich niet verschuilen mag of kan achter ontwerpen of klaar getypte akten hem toevertrouwd door de advocaten, pleitbezorgers of confraters, zal — bij nietigverklaring uit hoofde van *niet-ontvankelijkheid* — de rechtbank de deurwaarder zelf niet veroordelen, alhoewel hij alleen de verantwoordelijke steller is van de betwiste akte. De «verzoeker» wordt veroordeeld in zulke gevallen, maar deze zou zijn verhaal kunnen nemen tegen de deurwaarder. En voor deze ambtenaar staat dan — als enig verweer — de weg open: verhaal tegen zijn opdrachtgever door oproepen in vrijwaring. Ieder van de confraters zal gemakkelijk begrijpen tot welke noodlottige gevolgen een dergelijke kettingserie kan leiden.

Is er kans tot ontsnappen, bij nietigverklaring wegens niet-ontvankelijkheid van de vordering hebben we andere akten die volstrekt ongeldig zijn, omdat ze bij wetsmiskenning de openbare orde raken. Tussen die akten en exploit die beslist volstrekt nietig zijn, rekenen we in de eerste plaats de exploiten betekend in overtreding van de territoriale bevoegdheid van de deurwaarder. En bij dergelijke ongeldigheid van het exploit is geen verontschuldiging in te brengen.

In het «Rechtskundig Weekblad», jaar 1936-37, kolom 1514, is een «ingezonden bijdrage» opgenomen «De deurwaarders bij de Vrederechten. — Koninklijk Besluit van 30 maart 1936». Na ruim twintig jaar proeftijd worden er nog deurwaarders gevonden die het aandurven exploit te betekenen in kantons waar ze geen bevoegdheid hebben.

We konden een hele kolom rechtbanken en gerechtelijke beslissingen aanhalen die het in voege treden van het vermelde Koninklijk Besluit immer herhalen, de toepassing ervan nadrukkelijk bevestigen en de sanctie van ongeldigheid der exploiten uitspreken, betekend in overtreding met de wettelijke voorschriften. Het weze voldoende, ter belering van diegene die niet leren willen, de motivering te nemen van het vonnis, uitgesproken door de Burgerlijke Rechtbank te Gent, 1° Kamer, op 19 mei 1950 (R.W. 1950-51, kol. 267). Deze motivering is een voorbeeld van volledigheid.

Nietigheid van de oorspronkelijke dagvaarding: Overwegende dat de oorspronkelijke dagvaarding voor de eerste rechter op 31 december 1948 betekend werd door deurwaarder L. ter standplaats Gent.

Overwegende dat, naar luid van art. 1 der wet van 9 augustus 1887, alle deurwaarders die hun standplaats hebben in een kanton of in de hoofdplaats van verscheidene kantons, bevoegd zijn om te exploiteren voor het vrederecht van dit kanton; dat echter zowel de geschiedenis van de totstandkoming van de wet als haar tekst zelf, geen twijfel overlaten hieromtrent dat de andere deurwaarders daartoe onbevoegd zijn.

Overwegende dat terwijl onder de heerschappij van art. 4 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, de deurwaarders ter rolle van het vrederecht een monopolie genoten voor het betekenen der exploiten voor deze rechtsmacht, dit monopolie door de wet van 9 augustus 1887 niet volledig afgeschaft werd, doch enkel ontnomen werd aan de deurwaarders ter rolle, om behouden te worden ten voordele van al de deurwaarders, die hun standplaats hebben in het kanton

van het vredegerrecht of in de hoofdplaats van verschillende kantons; dat zulks uitdrukkelijk bevestigd werd door de heer de Burlet, verslaggever van de Centrale Sectie van de Kamer, wanneer hij zegt: « La législation actuellement en vigueur réserve aux huissiers du juge de paix, — c'est à dire attachés par la faveur de ce magistrat à sa juridiction, — le droit de faire seuls et à l'exclusion de tous autres, les exploits devant les justices de paix (voyez notamment décret du 14 juin 1813, Code de Procédure Civile, art. 4). Cela n'est ni juste ni raisonnable. — C'est un véritable monopole, un privilège que rien ne justifie, mais que condamnent, au contraire, des motifs d'équité et d'intérêt général. — Pourquoi ne pas accorder à tous les huissiers d'un même canton une compétence et des droits égaux? (Zie Parl. Doc. blz. 188-189), dat ten slotte het Hof van Verbreking dit principe in de bovenvermelde zin tospaste in een arrest van 10 maart 1898 (Pas. I, 108).

Overwegende dat art. 1 van het K.B. n° 300 van 30 maart 1936, wijzigende art. 4 van het B.W.R. geenszins voorziet dat alle deurwaarders van een arrondissement bevoegd zouden zijn om voor het vredegerrecht te exploiteren; dat wel integendeel, waar het verslag aan de Koning uitdrukkelijk bepaalt dat, indien de nieuwe tekst van art. 4 van het W.B.R. de verplichting niet meer voorziet de dagvaarding door de deurwaarder van het vredegerrecht te doen betekenen, dit verslag er bij voegt dat die bepaling reeds praktisch opgeheven werd bij de wet van 9 augustus 1887.

Overwegende dat aldus onbetwistbaar vaststaat dat het K.B. n° 300 van 30 maart 1936 de toestand, zoals hij geregeld was door de wet van 9 augustus 1887, onveranderd heeft gelaten.

Overwegende dat daaruit volgt dat de deurwaarder L. die zijn standplaats niet heeft in het kanton Deinze, onbevoegd was om in casu de inleidende dagvaarding voor de eerste rechter te betekenen (Rep. Pr. Dr. Belge, V° « Huissier », n° 71. — V° « Procédure Civile » n° 295.)

Overwegende dat de bevoegdheid *ratione loci* van een deurwaarder de openbare orde raakt. (Ibid. V° « Huissier », n° 68); dat het immers evident is dat, buiten zijn ambtsgebied, een deurwaarder, evenals om het even welke ministeriële officier, zonder hoedanigheid is om te instrumenteren, zodat de in die voorwaarden gedane verrichtingen moeten aangezien worden als uitgaande van een eenvoudige particulier; dat de inleidende dagvaarding in kwestie dus volstrekt nietig is.

Overwegende dat geïntimeerde zich vruchteloos beroept op artikel 173 W.B.R. zoals het gewijzigd werd door art. 10 van het K.B. n° 300 dd. 30 maart 1936; dat de bepaling van dit artikel immers niet toepasselijk is op de nietigheid van een inleidend exploit, wanneer zij, zoals in casu, volstrekt is en de openbare orde raakt. (Braas, « Préc. de Proc. Civ. », 3° éd., n° 984; Verbreking, 5 maart 1906, Pas. I, 156; Ber. Gent, 5 jan. 1871, Pas. II, 150; ibid. 30 juni 1931, Pas. II, 136):

... Verklaart nietig en zonder uitwerking het exploit van rechtsingang van 31 december 1948.

De confraters die hiermee nog geen voldoening mochten hebben worden verwezen naar de meest recente rechtspraak in zelfde geval: Vredegerrecht Leuven, 20 jan. 1953, in R.W. 1953-54, kol. 1392; Burgerl. Rechtbank Leuven, 4 dec. 1953, in R.W. 1953-54, kol. 1390; Burgerl. Rechtbank Brussel, 4 nov. 1954, in R.W. 1954-55, kol. 800; Burgerl. Rechtbank Leuven, 19 jan. 1956, kol. 355. In dit laatste vonnis verwijst de rechtbank naar rechtsleer en andere rechtspraak, om te beslissen dat « de onbevoegdheid van de instrumenterende deurwaarder de nietigheid van het exploit ten-

gevolge heeft en dat die nietigheid van openbare orde is, zodat zij voor de eerste maal in beroepsaanleg kan ingeroepen worden ».

**

Buiten de hoger aangegeven gevallen van nietigheid der exploten of akten, trekken we de aandacht op drie andere rechterlijke uitspraken die de in fout erkende deurwaarders hebben veroordeeld tot schadeloosstelling.

1. — Het Hof van Beroep te Brussel, bij arrest van 19 november 1913 (« Journal des Officiers Ministériels » 1915-1919, blz. 148, n° 2397), veroordeelde deurwaarder Y. om schadevergoeding aan de tegenpartij te betalen. De confrater in kwestie had een exploit van zakelijk aanbod betekend aan een schuldeiser, op een adres dat de deurwaarder moest weten — volgens het arrest — dat hij de bedoelde creancier niet kon aantreffen, omdat die aldaar geen woonplaats had of meer had. De confrater consigneerde de aangeboden gelden. Door het arrest van 19 nov. 1913 werd de procedure van zakelijk aanbod en van consignatie ongeldig verklaard met het gevolg van rechtstreekse veroordeling van de ambtenaar.

2. — Op 15 maart 1955 veroordeelt de Vrederechter te Brugge, onze confrater D. om aan de verzekeringsmaatschappij « Hulp in Nood » een som van 9.412,50 F te betalen, plus de gerechtelijke intresten en de kosten. Deurwaarder D. had voor een hypothecaire creancier een schip in beslag genomen en gerechtelijk verkocht. De opbrengst ervan uitbetaald aan de vervolgende partij, zonder rekening te houden met een verzet tegen uitbetaling hem gedaan *bij gewone brief* door de verzekering die betaling of tussenkomst eist van de premie die de beslagene partij verschuldigd bleef voor het inbeslaggenomen en verkochte vaartuig. De rechtbank steunt de veroordeling van de deurwaarder op volgende motieven: « Overwegende dat de meerderheid van de auteurs en van de rechtspraak aannemen dat, van een zuiver wettelijk standpunt uit, alleen rekening dient gehouden met opposities geformuleerd en betekend zoals voorgeschreven bij artikel 609 W.B.R. — dat daaruit volgt dat verweerder inderdaad gerechtigd was het gewoon schrijven van aanlegster in dato van 7 april 1953 als ontoereikend te aanzien. Overwegende dat verweerder eveneens principieel gerechtigd was, buiten de faling om, de verkoopprijs van het schip onder de belanghebbende schuldenaars te verdelen. Overwegende dat uit deze vaststellingen echter niet noodzakelijk voortvloeit dat verweerder van elke fout en dienvolgens van elke verantwoordelijkheid vrij te pleiten is. Overwegende dat hij immers, zonder aan bepaalde wettelijke verplichtingen tekort te komen, professionele fouten kan begaan hebben, waardoor aanlegster schade kan geleden hebben. Overwegende dat de professionele verantwoordelijkheid op zichzelf bestaat en de betrokken persoon kan verplichten, afgezien van de in de wet omschreven verplichtingen. Overwegende dat aldus beslist wordt dat een louter verzuim, ook buiten elke wettelijke verplichting tot handelen, een tot schadevergoeding verplichtende fout in de zin van artikel 1382 B.W. uitmaakt, indien moet worden aangenomen dat een voorzichtig persoon, in de gegeven omstandigheden, niet zou nagelaten hebben te handelen. (Burgerlijke Rechtbank van Turnhout, 28 april 1953, R.W. 1952-53, kol. 1758.) Overwegende dat verweerder bezwaarlijk zal betwisten dat de deurwaarder — spijs de strikte bepalingen van art. 609 W.B.R. — in de regel steeds rekening houdt met zgn. buitengerechtelijke opposities,

zelfs wanneer zij per gewone brief genotificeerd worden; dat aanlegster dan ook, bij ontstentenis van tegenbericht, gerechtigd was te besluiten, dat verweerder met haar verzoek akkoord ging en met de vorm van haar oppositie genoegen nam... Overwegende dat de omstandigheid dat hij het bestaan en de bevoorrechte aard van aanlegsters schuldvordering tijdig gekend heeft, zijn verzuim bijna onbegrijpelijk maakt en zijn fout nog verzwart. (Zie in dezelfde zin: Pirson en Devillé, Resp. Civ. Extra-contractuelle, II, 432; Beroep Brussel, 22 maart 1935, J.T. 14 maart 1935, n° 3405; Burg. Rechth. Brussel, 11 mei 1935, Rev. Gén. Ass., 1935, 1886; zie ook nota Jean Fonteyne, sub beslissing un R.G.A.R. 1935, 1376.) Overwegende dat aanlegster door deze fouten van verweerder onbetwistbaar schade heeft geleden, dat het bedrag der schade overeenstemt met het bedrag van de te loor gegane geprivilegieerde schuldvordering van 9.412,50 F. Overwegende dat verweerder deze schade moet vergoeden. De Rechtbank veroordeelt...

Nota: We hebben de motivering van dit vonnis willen aanhalen in z'n brede trekken omdat deze rechterlijke uitspraak de verantwoordelijkheid van de deurwaarder uitbreidt tot aansprakelijkheid, buiten de wettelijke verplichtingen, van beroepsfouten door nalatigheid of verzuim.

Over het vonnis van Brugge hierboven zou een lijvige verhandeling kunnen geschreven worden. De Vrede-rechter haalt het vonnis aan gegeven te Turnhout op 28 april 1953. In hoeverre is een «verzuim of een nalatigheid» een *fout die tot schadevergoeding verplicht*? Turnhout heeft hierop geantwoord: «Overwegende dat, voor wat betreft de verantwoordelijkheid wegens nalatigheid, de schrijvers twee verschillende meningen hebben verkondigd. Volgens de mening van sommigen kan het verzuim geen fout opleveren, tenzij er een wettige verplichting bestaat. (Zie Planiol et Ripert, Tome IV, n° 508; Laurent, Tome XX, blz. 406; Baudry-Lacantinerie, Tome IV, n° 2854.) Volgens anderen kan het verzuim een fout opleveren buiten alle wettige verplichting, wanneer dit verzuim van zulke aard is, dat het dient aangezien te worden als een verkeerde handelwijze, die niet die is van een voorzichtig persoon in dezelfde omstandigheden. (Zie de Page,

Tome II, n° 941 en noot; Colin en Capitant, Tome II, blz. 379; Pirson et Devillé, Tome I, blz. 68 en 70.)

3. — De eerste Kamer der Burgerlijke Rechtbank van Luik, bij vonnis van 21 februari 1913 (J. Off. Min. 1913, n° 2248, blz. 112) heeft de deurwaarder C. te Luik veroordeeld tot een schadevergoeding van 2.500 F (goudfrank in 1913) meer de gerechtelijke intresten en alle de kosten van het proces.

Fouten van de deurwaarder: Confrater C. had een inbeslagname gedaan van meubelen. Wanneer de verkoping moest gehouden worden, vond hij het huis gesloten, wendt zich tot de burgemeester van de gemeente die hem de veldwachter meestuurde (overtreding aan art. 587 W.B.R.) en in bijwezen van deze veldwachter worden de deuren opengebroken, — de deurwaarder doet de uitgehaalde voorwerpen overbrengen naar een andere gemeente waar ze zouden verkocht worden, zonder dat hij door de rechtbank (nu de Voorzitter) daartoe was gemachtigd.

De rechtbank heeft op klacht van de betrokken partijen tegenover de deurwaarder beslist:

a) openbreken van deuren in een gesloten gebouw is dan alleen toegelaten na stipte naleving van de bepalingen in artikel 987 W.B.R. — hetgeen in de zaak over het hoofd werd gezien.

b) overvoeren naar een andere gemeente van de inbeslaggenomen meubelen en voorwerpen: Niet de deurwaarder, maar wel de aangestelde bewaarder (die in die tijd nog bestond) heeft de bewaking, de bewaring van het inbeslaggenomen mobilier. Alleen de aangestelde bewaarder is verantwoordelijk (nu is het de schuldenaar zelf), deze bewaarder is geenszins de aangestelde van de deurwaarder (préposé) en van het ogenblik der aanstelling mag de deurwaarder niet meer tussenkomen in het bewaken, bewaren of vervoeren. Doet hij het wel, is er van zijnerwege misbruik van macht, waarvoor hij persoonlijk aansprakelijk is. Waar de deurwaarder als officiële ambtenaar een fout begaat in de uitoefening van zijn ministerie, is hij zelf daarvoor verantwoordelijk. De benadeelde partij kan zich zelfs niet wenden tot de vervolgende partij om schadevergoeding te vorderen.

L. VANHEUKELLEN,
Ere-deurwaarder.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

Vacatiekamer. — 22 juli 1959.

Voorzitter: M. Van Beirs.
Raadsheer-verslaggever: M. Belpaire.
Advokaat-generaal: M. Mahaux.

Gebruik der talen in gerechtszaken. — Volmacht. — Moet gesteld worden in de taal van de rechtspleging. — Overtollige vermeldingen in een andere taal maken deze volmacht niet nietig.

De volmacht door de lasthebber overgelegd teneinde te doen blijken van zijn macht om in naam van een partij hoger beroep in te stellen, maakt deel uit van de rechtspleging en moet derhalve in de taal van de rechtspleging worden gesteld.

De eentaligheid der rechtspleging, die aan de wet van 15 juni 1935 ten grondslag ligt, heeft echter niet

tot gevolg, dat overtollige vermeldingen, die in een volledig in de taal van de rechtspleging opgemaakte akte voorkomen, deze laatste nietig maken.

Hesemans t/ Nys.

Gelet op het bestreden vonnis, op 17 maart 1959 in hoger beroep gewezen door de correctionele Rechtbank te Hasselt;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 5 en 7 van de wet van 1 mei 1849, 173, 174, 199, 203, 204, 417 van het Wetboek van strafvordering, 1134, 1317, 1319, 1320, 1322, 1984, 1985, 1987, 1988, 1989 van het Burgerlijk wetboek, 14, 24, 34, 35, 37, 38, 40 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Doordat het bestreden vonnis het hoger beroep van aanlegger onontvankelijk verklaarde om reden dat de volmacht, waarvan de lasthebber van aanlegger drager was toen hij in naam van aanlegger het hoger beroep

indiende, «in twee landstalen» opgesteld was, en bijgevolg nietig was» gezien de wet van 15 juni 1935 de eentaligheid van de rechtspleging en van de gerechtelijke akten heeft ingevoerd»;

Dan wanneer de Nederlandse tekst van gezegde volmacht volledig was en volstond om de macht van de lasthebber te bewijzen zodat de Franse meldingen overbodig waren en dan wanneer geen wetsbepaling de nietigheid van een gerechtelijke akte voorziet om reden dat zij overbodige woorden, in een andere taal dan deze van de rechtspleging bevat;

Overwegende dat, vermits de beslissing van de eerste rechter in het Nederlands is gesteld, de rechtspleging in hoger beroep in die taal diende te worden gevoerd overeenkomstig artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Overwegende dat de volmacht, door de lasthebber overgelegd ten einde te doen blijken van zijn macht om in naam van een partij hoger beroep in te stellen, van de rechtspleging deel uitmaakt;

Dat zij, derhalve, in de taal van de rechtspleging moet worden gesteld;

Overwegende dat uit de aan het Hof overgelegde stukken blijkt dat de volmacht, die door het vonnis als nietig werd beschouwd, een gedrukt stuk is waarbij, tevens in het Nederlands en in het Frans, bijzondere macht werd gegeven onder meer om hoger beroep in te stellen, met vermelding, in handschrift, in het Nederlands alleen, van de identiteit en adres van lastgever en lasthebber, van het beroep van deze laatste, van de rechtbank waarvoor de zaak ingeleid is, alsmede van de hoedanigheid van burgerlijke partij waarin aanlegger wil vertegenwoordigd worden;

Overwegende dat de eentaligheid van de rechtspleging, die de wet van 15 juni 1935 ten grondslag ligt, niet voor gevolg heeft dat overtollige vermeldingen, die in een volledige in de taal van de rechtspleging opgemaakte akte voorkomen, deze laatste nietig maken;

Overwegende dat het middel gegrond is;

Om die redenen:

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest op de kant van de vernietigde beslissing zal worden gemaakt;

Laat de kosten de Staat ten laste;

Verwijst de zaak naar de correctionele Rechtbank te Tongeren, zetelende in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 2 oktober 1959.

Voorzitter : M. Vanderersch.

Raadsheer-verslaggever : M. Louveaux.

Advocaat-generaal : M. Ganshof van der Meersch.

Gemeente. — Bevoegdheid van het college van burgemeester en schepenen. — Geen bevoegdheid om een beslissing te treffen betreffende de oprichting van een gemeentehuis.

Artikel 90 van de gemeentewet belast het college van burgemeester en schepenen met de uitvoering van de wetten en de besluiten en van de door de gemeenteraad genomen beslissingen, terwijl het verder het college belast met het beheer van de gemeentelijke eigendommen, inrichtingen en gemeente-inkomsten evenals met de leiding van de gemeentewerken. De daden met betrekking tot de oprichting van een

gemeentehuis kunnen niet als daden van beheer worden aangezien en vallen derhalve buiten de bevoegdheid van het college.

Gemeente Machelen t./ Mr. P. Berton qq.

Gelet op het bestreden arrest op 21 juni 1958 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 75, 84, 2°, 90 meer bepaald 6°, 77 meer bepaald 7°, van de Gemeentewet en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest eiseres veroordeeld heeft aan verweerder qualitate qua de hoofdsom van 82.000 frank te betalen, bedrag van het aan wijlen architect Léon Verhauwen zögezegd verschuldigd ereloon wegens het opmaken van plannen voor een nieuw gemeentehuis, en deze beslissing gestaafd heeft op de overweging dat gezegde architect door het College van Burgemeester en Schepenen der Gemeente Machelen als «ontwerper» van het nieuw gemeentehuis aangesteld werd, en dat deze aanstelling rechtsgeldig was, ondanks het feit dat de beraadslaging van het College niet vooraf door de Gemeenteraad gedekt geweest was, om reden dat, volgens artikel 90 der Gemeentewet, de aanstelling van een architect met opdracht bepaalde plannen op te stellen uitsluitend onder de bevoegdheid van het College valt,

dan wanneer het College van Burgemeester en Schepenen, dat een uitvoeringsagent is, alleen bevoegd is om aan een bouwkundige opdracht te geven de plannen te maken van een gemeentehuis waarvan de bouw reeds door de gemeenteraad beslist werd,

dan wanneer het College, zonder voorafgaande beslissing van de gemeenteraad nopens het principe van de bouw van een gemeentehuis, geen verbintenis namens de gemeente kan aangaan die de gemeente wettelijk zou verplichten geldsommen te betalen,

dan wanneer artikel 90, zonder van deze algemene rechtsregels af te wijken, aan het College de bevoegdheid verleent om de «gemeentewerken» te leiden, hetgeen veronderstelt dat de gemeenteraad die «al wat van gemeentelijk belang is regelt» een bepaald werk als gemeentewerk gekwalificeerd zou hebben,

dan wanneer uit de bewoordingen van het bestreden arrest onmogelijk kan uitgemaakt worden op welke andere wettelijke bepaling zijn beslissing zou kunnen gestaafd worden,

dan wanneer bijgevolg het arrest niet wettelijk gemotiveerd is;

Overwegende dat het artikel 90 van de Gemeentewet het college der burgemeester en schepenen belast met de uitvoering van de wetten en besluiten en van de door de gemeenteraad genomen beslissingen; dat het bovendien dit college met het beheer van de gemeentelijke eigendommen en inrichtingen, de leiding van de gemeentewerken en het beheer van de gemeente-inkomsten belast;

Overwegende dat de daden met betrekking tot de oprichting van een gemeentehuis niet als daden van beheer kunnen worden aangezien;

Overwegende weliswaar, dat het college van burgemeester en schepenen de voor de gemeenteraad ahangig gemaakte zaken dient te onderzoeken maar dat het aan de gemeenteraad alleen behoort, met betrekking tot de binnen zijn bevoegdheid liggende zaken, de principiële beslissing te nemen;

Overwegende dat naar luid van artikel 77, 7°, van de gemeentewet de ontwerpen van oprichting, van

grove herstelling en afbraak van gemeentegebouwen binnen de bevoegdheid van de gemeenteraad liggen;

Overwegende derhalve dat zo, krachtens artikel 90 van de gemeentewet, het aan het college behoort een bepaalde architect tot uitvoering van een bepaald werk aan te wijzen, dergelijke aanduiding, wanneer het om de bouw van een gemeentegebouw gaat, slechts geschiedt mag in uitvoering van een beslissing van de gemeenteraad over het principe van het bouwen;

Waaruit volgt dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder qualitate qua tot de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Gent.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 8 november 1960.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : M.M. Mast en Mees.

Auditeur : M. Smolders.

Advocaat : Mr. Eugene Boon.

W. 24 december 1953 betreffende tuchtstraffen. — Beroving van rechten gedurende verscheidene jaren. — Onvoldoende motivering. — Vernietiging.

Krachtens artikel 2, § 1, van de wet van 24 december 1953, staat de herzieningsprocedure open voor degenen waarvan de vervallenverklaring of ontzetting bij een in kracht van gewijsde gegane beslissing, gewezen bij toepassing van artikel 15 van de wet van 14 juni 1948 betreffende de epuratie inzake burgertrouw, van de artikelen 6, 7 of 8 van de wet van 29 februari 1952 tot wijziging van bovenvermelde wet of van enige andere wetsbepaling, die het voordeel van het in die artikelen bedoelde beroep tot andere personen mocht uitbreiden, opgeheven is of derwijze beperkt, dat zij al die rechten hebben teruggekregen ten laatste vanaf de datum van bedoelde beslissing. Die voorwaarde betreft echter enkel de ontvankelijkheid van de herziening en de motivering, dat verzoeker gedurende verscheidene jaren van zijn rechten beroofd is gebleven, kan dus de beslissing ten gronde niet op geldige wijze rechtvaardigen. Uit de parlementaire voorbereiding van de wet, blijkt voldoende dat de overheid, die moet beslissen over de aanvraag, zich door de inhoud van het vonnis zal laten leiden.

V.E. t./ Belgische Staat (Ministerie van
Binnenlandse Zaken) nr 8195.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het koninklijk besluit van 2 augustus 1957, waarbij de aanvraag van verzoeker om herziening van de ontzetting uit zijn ambt te bekomen, werd verworpen, dat dit besluit op 30 augustus 1957 aan verzoeker is betekend;

Overwegende dat verzoeker ervan beticht werd «verraad te hebben gepleegd om, Belg en militair zijnde: tussen het einde 1940 en 29 januari 1943 deelgenomen te hebben aan het vervormen door de vijand

van de wettelijke instellingen of inrichtingen, de getrouwheid der burgers jegens Koning en Staat in oorlogstijd aan het wankelen te hebben gebracht of met een kwaad opzet 's vijands politiek of plannen in de hand te hebben gewerkt in de hoedanigheid van blok-leider van het V.N.V.»; dat de Krijgsraad van de provincie Brabant, bij vonnis van 5 juni 1948, verzoeker veroordeelde tot een gevangenisstraf van een jaar en, bij toepassing van artikel 123 sexies van het Strafwetboek, vaststelde dat hij van rechtswege levenslang ontzet was van de in dit artikel opgesomde rechten; dat de gemeenteraad van Antwerpen, bij besluit van 28 december 1948, verzoeker uit zijn ambt van technicus-zeilmaker ontzette, steunende op de hiervoren vermelde veroordeling en op het lidmaatschap van De Vlag en van het V.N.V.; dat de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, bij vonnis van 11 maart 1949, de duur van de vervallenverklaring beperkte tot twee jaar, met ingang van 5 juni 1948, het recht om deskundige of gezworene te zijn inbegrepen, met uitzondering evenwel van de overige rechten opgesomd in artikel 31, 4 en 5, van het Strafwetboek, waarvan het verval opgeheven werd vanaf 11 maart 1949; dat het Hof van beroep te Brussel, bij arrest van 18 maart 1953, dit vonnis bevestigde; dat verzoeker, bij arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 17 januari 1955, eerherstel bekam;

Overwegende dat verzoeker een aanvraag tot herziening van zijn tuchtstraf indiende op grond van de wet van 24 december 1953, betreffende de tuchtstraffen en het ontslag van ambtswege opgelopen door de leden van het personeel der provinciën, gemeenten, verenigingen van gemeenten, Commissies van Openbare Onderstand en andere aan de provinciën of gemeenten ondergeschikte instellingen en der door de Staat geïnspecteerde bijzondere onderwijsinrichtingen, alsmede door de leden van het Rijkspersoneel en van het wetenschappelijk en onderwijzend personeel der wetenschappelijke en onderwijsinrichtingen van de Staat, wegens hun gedragingen tijdens de vijandelijke bezetting;

Overwegende dat de gemeenteraad der stad Antwerpen in vergadering van 4 juni 1956 besliste: 1° aan de bevoegde overheid in overweging te geven verzoeker te schorsen, met inhouding van wedde, van 22 oktober 1945 tot en met 30 juni 1950 en hem van 1 juli 1950 af tot op 4 juni 1956 op non-activiteit te stellen met een jaarwedde van één frank; 2° zijn verzoek om weder in dienst te treden te onderzoeken, zo gezegd voorstel wordt bijgetreden door de bevoegde hogere overheden; dat de bestendige deputatie van de provincieraad van Antwerpen op 19 oktober 1956 adviseerde dat er aanleiding toe bestond de ontzetting uit het ambt te vervangen door een schorsing met weddeberoving vanaf 22 oktober 1945 tot 17 januari 1955 en dat verzoeker, vanaf die datum tot de eindbeslissing, in non-activiteit zou worden gesteld met symbolische jaarwedde van één frank, gevolgd door diensthervatting; dat de krachtens de wet van 24 december 1953 ingestelde herzieningscommissie op 18 december 1956 het advies gaf dat de herzieningsaanvraag van verzoeker ontvankelijk was en mocht worden ingewilligd en dat zij voorstelde de tuchtstraf der ontzetting om te zetten in een disciplinaire schorsing zonder wedde, ingaande op 22 oktober 1945 en eindigende op 1 juli 1950; dat tenslotte bij het bestreden koninklijk besluit van 2 augustus 1957 het door verzoeker ingediend verzoek om herziening werd verworpen op grond van de overwegingen: «dat uit een nieuw onderzoek van de zaak blijkt dat de ten laste van de betrokkene weerhouden feiten voldoende bewee-

zen zijn; dat hij gedurende verschillende jaren van zijn rechten beroofd is gebleven en onder meer van het recht om openbare ambten of bedieningen te bekleden; dat dienvolgens de opgelegde tuchtstraf ten volle gewettigd is;

Overwegende dat verzoeker inroept dat de overweging, luidens welke hij gedurende verscheidene jaren van zijn rechten beroofd is gebleven, niet kan gelden als motivering ten gronde waarop de verworping van de aanvraag kan steunen en dat die overweging alleen de ontvankelijkheid van de aanvraag betreft;

Overwegende dat artikel 2, § 1, van de wet van 24 december 1953 op het geval van verzoeker toepasselijk is; dat krachtens die bepaling de herzieningsprocedure open staat voor degenen waarvan de vervallenverklaring of ontzetting bij een in kracht van gewijsde gegane beslissing, gewezen bij toepassing van artikel 15 van de wet van 14 juni 1948 betreffende de epuratie inzake burgertrouw, van de artikelen 6, 7 of 8 van de wet van 29 februari 1952 tot wijziging van bovenvermelde wet of van enige andere wetsbepaling, die het voordeel van het in die artikelen bedoelde beroep tot andere personen mocht uitbreiden, opgeheven is of derwijze beperkt is dat zij al die rechten hebben teruggekregen ten laatste vanaf de datum van bedoelde beslissing; dat verzoeker die voorwaarde vervulde, daar de vervallenverklaring haar uitwerking heeft gehad tot 5 juni 1950 en de kracht van gewijsde is ingegaan op de dag van het arrest dd. 18 maart 1953 van het Hof van beroep te Brussel; dat echter die voorwaarde alleen de ontvankelijkheid van de aanvraag tot herziening betreft, en dat uit de parlementaire voorbereiding voldoende blijkt dat de overheid die moet beslissen over de aanvraag zich door de inhoud van het vonnis zal laten leiden;

Overwegende dat de ingeroepen motivering, ten opzichte van de bepaling van artikel 2, § 1, van de wet van 24 december 1953, de beslissing ten gronde niet op geldige wijze kan rechtvaardigen.

Besluit:

Artikel 1.

Het koninklijk besluit van 2 augustus 1957 is vernietigd.

Artikel 2.

De kosten, ten bedrage van zevenhonderd vijftig frank, komen ten laste van de Staat.

HOF VAN BEROEP TE GENT

7e Kamer. — 27 april 1960.

Voorzitter: M. Verougstraete.

Raadsheren: M.M. Santenaire en le Fevere de ten Hove.

Advokaat-generaal: M. De Hoon.

Advokaten: Mrs. Hubené, Derycke en Van Staey.

Natuurlijk kind. — In de artikelen 40 b en 340 c B.W. bedoelde vorderingen. — Een en dezelfde titel. — Vatbaarheid voor hoger beroep.

De vordering tot betaling van kraamkosten evenals de vordering tot betaling van onderhoudsgeld voor het natuurlijk kind (artikelen 340 b en 340 c B.W.) moeten onder de vorderingen die niet voor begroting vatbaar zijn, worden gerangschikt, zodat daarover steeds in eerste instantie uitspraak wordt gedaan (artikel 36, wet op de bevoegdheid). Op dezelfde grondslag steunend zijn ze overigens door de wetgever zodanig aan elkander gebonden geworden, dat een scheiden van deze vorderingen met het oog op de vatbaarheid voor hoger beroep geacht moet worden met de bedoeling van de wetgever in strijd te zijn. Zelfs, zo deze zienswijze verworpen wordt, is de vordering van de natuurlijke moeder, ook wanneer het bedrag de gestelde grens voor het hoger beroep niet zou overschrijden, toch voor hoger beroep vatbaar, krachtens de regel, dat wanneer verscheidene eisers krachtens een zelfde titel tegen een verweerder optreden, het totaal gevorderd bedrag de instantie bepaalt (artikel 25, wet op de bevoegdheid). De vermoedelijke buitenechtelijke verwekking van het kind is het enig en onscheidbaar feit, dat de werkelijke grondslag en derhalve de titel van beide vorderingen uitmaakt.

Dierick t/ Van Wilder.

Overwegende dat door geïntimeerde bij eenzelfde dagvaarding twee vorderingen werden ingesteld;

a) een in eigen naam tot betaling van kraamkosten en kosten van onderhoud gedurende de vier weken volgend op de geboorte van haar natuurlijke dochter Yolande Van Wilder;

b) en een als wettige beheerster van de goederen van dit natuurlijk kind tot betaling van het onderhoudspensioen voorzien bij artikel 340 b van het B.W.;

Overwegende dat het beroep betekend werd zonder melding van hoedanigheid in hoofde van geïntimeerde, maar dat appellant in de beroepsakte de volledige hervorming van het vonnis heeft aangevraagd; dat niet ontkend wordt dat bij het kwijten van de achterstallige termen onderhoudspensioen — kwijten dat omzeggens gelijktijdig met het betekenen van de beroepsakte gebeurde — de appellant uitdrukkelijk zijn recht heeft voorbehouden; dat het voor hem geen zin had zijn beroep te beperken tot dat deel van het vonnis waarbij over de eis van geïntimeerde in persoonlijke naam gestatueerd werd; dat het voor geïntimeerde derhalve duidelijk was dat de beroepsakte ook die beschikkingen aanviel gewezen op haar vordering in hoedanigheid van wettige beheerster; dat geïntimeerde het trouwens zo heeft begrepen, zoals blijkt uit de termen van haar rekest tot toekenning van gerechtelijke bijstand; dat bijgevolg het beroep moet aangezien worden als zijnde ook gericht tegen geïntimeerde in haar voormelde hoedanigheid;

Overwegende dat, eenmaal aangenomen dat het beroep ook de beschikkingen treft gewezen op de vordering tot betaling van onderhoudsgeld, de ontvan-

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

kelijkheid van het beroep ten aanzien van deze vordering, die sommen aangaat welke het bedrag van de laatste aanleg overtreffen, niet betwistbaar is; dat de ontvankelijkheid minder evident is ten aanzien van de vordering tot betaling van kraamkosten en kosten van onderhoud der moeder gedurende vier weken, vordering die soms door de rechtspraak aangezien werd als niet vatbaar voor beroep wanneer het gevorderd bedrag (hier 6.165 F) het peil van de laatste aanleg niet te boven gaat;

Overwegende echter dat deze vordering — zoals trouwens ook de vordering der moeder wettige beheerder tot betaling van onderhoudsgeld ten behoeve van het kind — gerangschikt moet worden onder deze die niet voor begroting vatbaar zijn en waarin derhalve het vonnis steeds in eerste aanleg wordt gewezen (art. 36 wet op de bevoegdheid);

Overwegende immers dat, zonder over een geschil van staat te dragen, gezegde vorderingen toch tot gevolgen leiden die met de staat der personen verband hebben; dat dit klaarblijkelijk is voor de vordering van het kind, vermits het vonnis dat uit kracht van art. 340 b de verweerder tot het betalen van onderhoudsgeld veroordeelt, dezelfde gevolgen heeft als de erkenning wat betreft de beletselen om te huwen; dat, alhoewel in terminis dit gevolg door de wet enkel aan het vonnis over de vordering van het kind wordt gehecht, het nochtans niet mogelijk is op dat gebied de vordering van de moeder van deze van het kind af te scheiden; dat het vermoedelijke vaderschap in feite zowel uit het toewijzen van de vordering van het kind blijkt, en dat dit vermoedelijke vaderschap aan beide acties een karakter geeft dat ze aan de begroting onttrekt;

Overwegende bovendien dat de wetgever beide rechtsvorderingen zodanig aan elkander gebonden heeft dat hij duidelijk zijn wil heeft laten kennen ze op alle gebied, ook dit van de aanleg, aan hetzelfde lot te onderwerpen; dat dit vooral blijkt uit artikel 340f, dat én op gebied van bevoegdheid én op gebied van procedure, in eerste aanleg en in beroep, beide vorderingen totaal vermengt; dat de wetgever blijkbaar niet gewild heeft dat deze twee vorderingen, welke op dezelfde grondslag steunen, volgens verschillende regels behandeld zouden worden, deze verscheidenheid van behandeling kunnende tot tegenstrijdige beslissingen aanleiding geven; dat het afscheiden van de twee vorderingen onder oogpunt van vatbaarheid voor beroep, met deze wil van de wetgever strijdig zou zijn, en dat bijgevolg, waar de vordering van het kind voor beroep vatbaar is, hetzelfde voor de vordering van de moeder dient aangenomen te worden;

Overwegende ten slotte dat indien de stellingen van de niet begrootbaarheid of van de niet scheidbaarheid van bewuste vorderingen verworpen moesten worden, de rechtsvordering van geïntimeerde handelende in eigen naam, hoewel het bedrag van de laatste aanleg niet te boven gaande, toch voor beroep vatbaar zou zijn, krachtens het principe dat wanneer verscheidene eisers krachtens eenzelfde titel tegen een verweerder optreden, het totaal gevorderd bedrag de aanleg bepaalt (art. 25 wet op de bevoegdheid);

Overwegende dat in de onderhavige zaak, zo voor geïntimeerde handelende als wettelijke beheerder als voor geïntimeerde handelende in eigen naam, de titel van de vordering dezelfde is; dat artikel 340f laatste lid uitdrukkelijk zegt dat beide vorderingen op dezelfde grondslag steunen; dat de door de wet ingezichte bewijsmiddelen en excepties voor beide vorderingen identiek zijn, het feit dat door de ene bewezen

en door de andere bestreden wordt, trouwens hetzelfde zijnde, t.w. de vermoedelijke buitenechtelijke verwekking van het kind (Verbr. 24 maart 1938, Pas. 109), enig en onscheidbaar feit dat de werkelijke grondslag en dus de titel van beide vorderingen uitmaakt (Gent 28-5-1956, Pas. 1957. 11.82, Gent (1ste Kamer) 23 april en 18 juni 1955 - R.W. 1955-1956 blz. 350, en 354, Brussel 14 oktober 1927, Pas. 1928 II 41; 4 juli 1933, J.T. 495; 7 oktober 1935, J.T. 1936, 101; Luik 7 maart 1923, P.P. 1924, 553; 1 april 1938 J.T. 1938, 390, 4 december 1952, Pas. 1953 II, 48;

(Overwegende weliswaar dat lees)

Ten gronde :

Overwegende dat het Hof zich aansluit bij de oordeelkundige beschouwingen van de eerste rechter;

Overwegende dat in zijn grievenschrift, betekend meer dan anderhalf jaar na de gedwongen uitvoering van het vonnis, appellant zich vergeefs beroept op het feit dat hij in oktober 1949, dus ongeveer één jaar voor het wettelijk tijdperk der bevruchting, met geïntimeerde zou hebben afgebroken; dat wel bewezen is dat hij van af gezegde datum niet meer ten huize bij de Van Wilders ging (feit bewezen door het tegenenkwest en trouwens erkend door geïntimeerde ter gelegenheid van de persoonlijke verschijning der partijen), maar dat uit het rechtstreeks enkwest gebleken is dat hij niettemin met geïntimeerde persoonlijk tot in het begin van 1951 de betrekkingen heeft voortgezet (wat niet gelogenstraft wordt door dat hij terzelfdertijd een dagelijkse bezoeker van café Morgenster te Sleidinge geworden was);

Overwegende dat de data aangeduid door de getuigen van het rechtstreeks enkwest geenszins vaag en onbetrouwbaar zijn zoals appellant het beweert. (Zie de getuigenissen van Van Driessche, Vander Eedt Maria, De Groote Maria, De Roose Rachel en De Coene Cesarina, welke aangaande de data der betrekkingen niet aan duidelijkheid te wensen laten);

Overwegende dat indien de betrekkingen waarvan kwestie niet van geregeld en algemeen gekende aard geweest waren, appellants vader en broeder zich niet zouden voorgenomen hebben een pak bankbriefjes aan geïntimeerde aan te bieden (dat appellants broeder mede in naam van appellants vader gehandeld heeft is bewezen door zijn brief dd. 30 september 1954 in de bundel van appellant);

Overwegende verder dat appellant vergeefs de andere omstandigheden betwist die door de eerste rechter volledigheidshalve in het bestreden vonnis werden aangestipt; dat de getuige Van Driessche verklaard heeft dat appellant hem voorgesteld heeft het kind aan te nemen, wat gelijkstaat met een impliciete bekentenis van geslachtsbetrekkingen gedurende het bevruchtingstijdperk; dat vergeefs geloofchend wordt dat door de latere verloofde van appellant over het aannemen van het kind gesproken werd, vermits dit bevestigd wordt niet enkel door de getuigen van het rechtstreeks enkwest (Van Driessche, Vander Eedt Gustaaf, Vander Eedt Maria, De Groote Maria) maar ook door de eigen broeder van deze latere verloofde (Huybrechts Louis);

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord advocaat-generaal De Hoon in zijn eensluitend advies uitgebracht in openbare terechtzitting;

Verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond;
Bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen;

Veroordeelt appellant tot de kosten van de aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Kamer — 21 november 1960

Voorzitter : M. E. Ceulemans.

Rechters : M.M. J. Verhoeven en H. Van Hecke.

O.M. : M. Van Hoeylandt.

Advokaten : Mrs. H. Dusoso en E. Verrijken.

Procedure op grond van art. 221 B.W. — Bewijs der grieven met getuigen. — Getuigen verhoor. — Echtscheiding.

Overeenkomstig artikel 221 B.W. kan de voorzitter der rechtbank van eerste aanleg dringende en voorlopige maatregelen bepalen, wanneer een der echtgenoten grovelijk zijn plicht verzuimt. De voorzitter kan de verzoekende partij opdragen haar grieven met getuigen te bewijzen.

Art. 252 W.B.R. bepaalt dat de te bewijzen feiten artikel-gewijze dienen aangehaald te worden. Dit is niet op straffe van nietigheid voorgeschreven, en de omstandigheid dat de feiten niet genummerd zijn belet niet dat ze voldoende gekwoteerd kunnen zijn.

Volgens art. 256 W.B.R. is van rechtswege het tegenbewijs van een getuigenverhoor toegelaten. Het is volstrekt overbodig dat dit in een vonnis of bevelschrift wordt vermeld.

De omstandigheid dat aan de verwerende partij niet voldoende tijd gelaten wordt voor het tegenverhoor, brengt geen formele en zekere reden van nietigheid mede, maar brengt de deugdelijkheid van het proces-verbaal van getuigenverhoor en het daarop gevolgde bevel in het gedrang.

Een getuigenverhoor gehouden in het raam van een geding op grond van art. 221 B.W., kan in een echtscheidingsgeding niet weerhouden worden in de hoedanigheid van getuigenverhoor, maar enkel als een proces-verbaal waarvan de inhoud zwaarwichtige vermoedens zou kunnen opleveren tot bewijs van de grieven die in het echtscheidingsgeding worden ingeroepen.

V. t/ M.

Aangezien aanlegster haar eis op zware beledigingen steunt;

Overwegende dat uit de voorgebrachte procedurestukken blijkt, dat aanlegster het echtelijk dak met de kinderen verliet en dezelfde dag een verzoekschrift aan de heer Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen aanbood, strekkende o.m. tot de machtiging een afzonderlijke verblijfplaats te betrekken, de hoede over de kinderen te bekomen en een bepaald deel van het loon van verweerder in ontvangst te nemen;

Dat haar eis gesteund was op het baldadig gedrag van de man tegenover zijn gezin.

Dat de heer Voorzitter bij bevel op tegenspraak dienaangaande een regeling voor een termijn van zes maanden trof;

Overwegende dat verweerder een verzoekschrift aan de zelfde heer Voorzitter aanbood, met de bedoeling hem akte te zien verlenen dat hij aanbiedt het

echtelijk leven te hernemen in de echtelijke woonplaats, bij weigering van huidige aanlegster hem van alle betaling van onderhoudsgeld vrij te stellen, hem de hoede over het oudste kind toe te vertrouwen en hem tot betaling van een onderhoudsgeld voor het ander kind te veroordelen;

Dat de heer Voorzitter bij tegensprekelijk bevel hic et nunc het verzoekschrift onontvankelijk verklaarde, doch aangezien huidige aanlegster zich over het blijvend bestaan van haar oorspronkelijke grieven tegenover haar man bekloeg, « o.m. het feit dat hij zojuist wederom twee maal in een week bedronken was », haar dan ook toeliet « het bewijs te leveren van de door haar opgesomde grieven en dit o.a. door middel van getuigen »;

Dat, gebruik makende van deze machtiging, huidige aanlegster een getuigenverhoor deed houden; dat huidige vertegenwoordiger, alhoewel persoonlijk gedagvaard, niet op dit getuigenverhoor verscheen; dat drie getuigen overeenkomstig de voorschriften van art. 261, 262, 169 tot en met 274 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging, nopens het getuigenverhoor, werden gehoord; dat het proces-verbaal van getuigenverhoor aan de bevoegde ambtenaar der gemeente van huidige verweerder regelmatig werd betekend;

Overwegende dat aanlegster, in het raam van onderhavig echtscheidingsgeding bij besluiten voorhoudt, dat het merendeel harer grieven bewezen zijn door het hierboven vermeld getuigenverhoor.

Overwegende dat aanlegster zich bijgevolg uitdrukkelijk steunt op een getuigenverhoor dat op haar verzoek in het raam van een rechtspleging door verweerder ingeleid, ruim een half jaar vóór onderhavig geding in echtscheiding gehouden werd;

Overwegende dat voormeld getuigenverhoor, afgenomen in het raam van een ander proces, in huidig geding tot echtscheiding niet kan weerhouden worden met de hoedanigheid van getuigenverhoor, doch enkel als een welkdanig proces-verbaal waarvan de inhoud zwaarwichtige vermoedens zou kunnen opleveren tot bewijs van de thans ingeroepen grieven;

Overwegende dat, vooraleer de bewijskracht van de inhoud van dit proces-verbaal aan te raken, verweerder de volstreekte nietigheid van dit stuk pleit, om reden dat de te bewijzen feiten niet gekwoteerd werden, wat verweerder zou belet hebben een tegenverhoor te houden;

Overwegende desaaangaande dat bedoeld getuigenverhoor bevolen werd, niet naar aanleiding van een verzoekschrift van aanlegster maar wel naar aanleiding van een verzoekschrift uitgaande van huidige verweerder, en strekkende tot herneming van het echtelijk leven en tot afschaffing van het onderhoudsgeld dat op grond van een onderling accoord tussen partijen bepaald was geworden door een vorig bevel van de heer Voorzitter dezer Rechtbank;

.....

Overwegende dat de heer dd. Voorzitter der Rechtbank, rekening houdend met de door verweerder opgeworpen ontkenning van de door aanlegster aangehaalde feiten, bij bevel aanlegster toeliet het bewijs te leveren van de door haar opgesomde grieven en dit o.m. door middel van getuigen, evenwel zonder in dit bevel de feiten waarvan het getuigenbewijs toegelaten werd te herhalen;

Dat deze weinig gebruikelijke en niet-formalistische wijze om een getuigenverhoor toe te laten evenwel niet noodzakelijk nietig is, vermits aanlegsters verzoekschrift voldoende omschreven feiten inhield; dat de omstandigheid dat deze feiten niet genummerd zijn geenszins belet dat zij niettemin voldoende gekwoteerd zijn in de zin van art. 252 W.B.R.;

Dat het bevel insgelijks door de zorgen van de griffier, overeenkomstig de wet, aan verweerder toegezonden werd, zodat deze laatste, blijkbaar reeds in kennis zijnde van de inhoud van het eerste verzoekschrift van aanlegster, voldoende ingelicht was nopens het voorwerp van het te houden getuigenverhoor;

Overwegende dat de omstandigheid dat het bevel niet uitdrukkelijk vermeldde dat verweerder gemachtigd werd tot het tegenbewijs zonder belang is vermits art. 256 W.B.R. zulks van rechtswege toestaat, ook zonder dat het vonnis of bevel dit woordelijk herhaalt;

Dat verder de gewone rechtspleging van het getuigenverhoor gevolgd werd, overeenkomstig de voorschriften van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging, en dat het proces-verbaal aan de woonplaats van verweerder betekend werd bij exploit van deurwaarder E. Pierets, te Antwerpen;

Overwegende dat men tot hiertoe derhalve vruchteloos zoekt naar een pertinent middel van nietigheid, behoudens het duister gebleven punt te weten op welke wijze verweerder « in kennis was gesteld van de te bewijzen feiten »;

Overwegende dat de heer dd. Voorzitter, op grond van het gehouden getuigenverhoor, 8 dagen na de betekening, een nieuw bevel uitvaardigde, klaarblijkelijk om te voldoen aan de termijn van vijftien dagen, opgelegd door art. 221, par. 2, van het B.W.;

Dat hierdoor echter de tijd waarover verweerder beschikte om een tegenverhoor te houden wel uitzonderlijk kort werd gemaakt, te meer daar het proces-verbaal van getuigenverhoor betekend werd aan het gemeentebestuur zodat het mogelijk, ja zelfs waarschijnlijk is dat dit proces-verbaal hem pas bereikt heeft nadat het nieuw bevel reeds uitgevaardigd was;

Dat zo dit alles geen formule en zekere reden van nietigheid in de rechtspleging meebrengt, de regelmatigheid van deze laatste toch twijfelachtig wordt, gezien het ontbreken van enig bewijs van betekening van het feitenmateriaal aan verweerder, en de alleszins kortstondige of wellicht niet-bestaande tijdspanne om een tegenverhoor te houden; dat hierdoor de deugdelijkheid van het ingeroepen proces-verbaal en bevel, nu zij als bewijsmiddel in een ander proces aangevoerd worden, hierdoor toch alleszins in het gedrag wordt gebracht;

Dat immers het recht van verweer toch altijd gevrijwaard moet blijven;

Overwegende dat aanlegster ten andere tot nu toe slechts een fragmentarisch bewijs levert van de door haar aangehaalde grieven in echtscheiding, zodat het ook in haar belang is de procedure volledig te regulariseren;

.....

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Gehoord in openbare terechtzitting de heer J. Van Hoeylandt, Substituut-Procureur des Konings, in zijn strijdig advies, gegeven in de Nederlandse taal,

Rechtdoende op tegenspraak,

Verklaart de rechtspleging regelmatig;

Alle andere of tegenstrijdige besluiten verwerpende,

Verklaart de zaak hic et nunc niet in staat om ten gronde beslecht te worden; wijst de vraag in hoofdorde gesteld af;

Rechtdoende op de vraag in ondergeschikte orde gesteld :

Laat aanlegster toe, door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen, de volgende feiten te bewijzen...

Kosten voorbehouden.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

4e Kamer. — 9 december 1960.

Alleensprekende rechter : M. Pexsters.

Openbaar Ministerie : M. Weyens.

Advokaten : Mrs. Vos en Byvoet.

Commissie van Openbare Onderstand. — Voogdijschap over de haar toevertrouwde kinderen. — Begrip « toevertrouwde kinderen ». — Niet de tijdelijk afgestane kinderen.

Onder de aan de Commissie van Openbare Onderstand « toevertrouwde » kinderen dient te worden verstaan de aan haar « afgestane » kinderen en niet de aan haar « tijdelijk toevertrouwde » kinderen.

De V.Z.W.D. « Jongenstehuis » t/ C.O.O. Kermt.

Gezien de geboekte rechtsinleidende dagvaarding, betekend door deurwaarder P. Koninckx te Hasselt, de 1 april 1960 ;

Overwegende dat aanlegster van verweerster een som opeist van honderd en vijf duizend tweehonderd acht en dertig frank, alsmede het in de loop van het geding vervallen onderhoudsgeld, met de gerechtelijke interesten en de kosten, deze sommen verschuldigd zijnde voor onderhoudskosten van de kinderen Delahaye Jan en René, die door verweerster bij aanlegster werden geplaatst ;

Overwegende dat partijen behoorlijk pleitbezorger stelden en de eis ontvankelijk is ;

Overwegende dat ter zake artikel 69 van de wet van 10 maart 1925 van toepassing is, en niet artikel 76 van dezelfde wet ; dat enkel betrekking heeft op de gevonden kinderen, de verlaten kinderen, en de arme wezen ;

Dat inderdaad de zonen Delahaye onder geen enkele van deze voormelde categorieën kunnen gerangschikt worden ;

Dat het blijkt uit de stukken van de bundels, en dit trouwens ook niet wordt betwist dat de moeder Delahaye zich tot verweerster heeft gewend om steun voor haar kinderen aan te vragen tot zij een nieuw beroep en een nieuwe bron van inkomsten zou hebben ;

Overwegende dat ook niet wordt betwist dat de vader Delahaye zijn gezin had verlaten, dat aanvankelijk de echtgenote Delahaye te Kermt een herberg in bedrijf had, maar gezien de slechte zaken die zij deed naar Genk is verhuisd ;

Overwegende dat luidens artikel 76 van de wet van 10 maart 1925, de kinderen die « toevertrouwd » werden aan een Commissie van Openbare Onderstand, tot aan hun meerderjarigheid onder voogdij staan van deze Commissie ;

Overwegende dat de term « toevertrouwen » in het betrokken geding aldus dient te worden geïnterpreteerd dat de ouders Delahaye hun kinderen afgestaan zouden hebben aan verweerster, en ze aan haar helemaal zouden hebben overgelaten ;

— (Zie Burgerlijke Rechtbank Brussel 9e Kamer - 20 januari 1956 - Journal de Tribunaux 1956, p. 672) (Burgerlijke Rechtbank Kortrijk 15-2-1957 - Rechtskundig weekblad 1957 p. 1301) ;

Overwegende dat aldus verstaan, er geen sprake kan van zijn dat verweerster de kwestieuze kinderen toevertrouwd « kreeg » ;

Dat inderdaad deze niet definitief werden overgegeven aan verweerster, maar enkel gedurende een termijn nodig, om aan de echtgenote Delahaye toe te

laten werk te zoeken, zoals trouwens ook blijkt uit een schrijven van verweerster, gericht aan de Heer Gouverneur van de Provincie, de 19 februari 1959 ;

Overwegende dat bijgevolg voormelde kinderen niet onder voogdij staan van verweerster, en er dient te worden aanvaard dat zij maar tijdelijk door verweerster bij aanlegster werden geplaatst ;

Overwegende dat bij schrijven van 8 augustus 1957, verweerster aan aanlegster (het) lees : liet weten dat zij niet meer zou instaan voor de kosten van plaatsing van de kwestieuze kinderen, vermits het gezin naar Genk was verhuisd ; dat uit dit schrijven blijkt dat verweerster op ondubbelzinnige en uitdrukkelijke wijze een einde heeft gesteld aan de op haar genomen verplichting van onderhoud van de kinderen Delahaye ;

Dat aanlegster op dit schrijven niet heeft geantwoord dan jaren er na, wanneer zij van verweerster betaling vorderde en hieruit dient te worden afgeleid dat aanlegster met de inhoud van dit schrijven akkoord is gegaan ;

Overwegende dat de beslissingen getroffen door de administratieve overheden niet bindend zijn in het betrokken geding ;

Dat na 8-8-1957 het gezin verhuisd zijnde naar Genk, deze laatste gemeente als onderhouds-woonplaats van dat gezin dient te worden beschouwd, gezien de tijdelijke tussenkomst van verweerster, die zoals reeds gezegd aan haar verplichting tot onderhoud der kwestieuze kinderen op 8-8-1957 een einde heeft gesteld ;

Overwegende dat dienvolgens de eis als ongegrond dient afgewezen, daar het niet bewezen is dat verweerster aan aanlegster nog vergoedingen verschuldigd is voor onderhoud van de kwestieuze kinderen 8-8-1957 ;

Gelet op de voorschriften van de artikelen 2, 30 tot 37 der wet van 15 juni 1935, welke nageleefd werden ;

Om deze redenen :

De Rechtbank, uitspraak doende op tegenspraak, gehoord in openbare terechtzitting van 18 november 1960, de heer P. Weyens, Substituut-Procureur des Konings, in zijn eensluidend advies, gegeven in het nederlands ;

Alle verdere en meer uitgebreide besluiten van de hand wijzende,

Verklaart de eis ontvankelijk maar ongegrond ;

Wijst aanlegster er van af en veroordeelt haar tot de kosten.

POLITIËRECHTBANK TE LIER

8 december 1960.

Rechter : M. Van den Broeck.

Riviervisserij. — Het onbeheerd achterlaten van een hengel is niet strafbaar. — Onderscheid tussen hengel en « slapende lijn ».

De niet voortdurende aanwezigheid van de visser bij de door hem gebruikte hengel is noch bij art. 14 noch bij enig ander artikel van het K.B. van 13 december 1954 tot uitvoering van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij strafbaar gesteld.

Daar het Netekanaal een niet door art. 1 van voormeld K.B. bedoeld water is, is het gebruik van een slapende lijn (of weerhaken) in dit kanaal als verboden te beschouwen.

Het duidelijk onderscheid tussen een « hengel » en een « slapende lijn » in aanmerking genomen, kan een hengel alleen door het feit, dat hij door de visser verlaten wordt, niet met een « slapende lijn » gelijkgesteld worden.

Minister van Landbouw en O.M. t./ Goossens.

Gedagvaard bij akte van deurwaarder Ringelé te Haacht, van 9 november 1960, wegens inbreuk op artt. 14 en 73 van het Koninklijk besluit van 13 december 1954, artikel 12/2°, 13/2°, 29, 32, 33, 34 van de wet van 1 juli 1954, ten einde zich te horen veroordelen tot een boete van 100 F, vermeerderd met 190 deciem en aldus gebracht op 2.000 F, boete vervangbaar, bij gebrek aan betaling, door een gevangenisstraf van dertig dagen ;

Gezien het proces-verbaal in zake opgemaakt ;

Gehoord : de getuige in zijn verklaringen ; het Openbaar Ministerie en de heer Woudmeester in hun beknopt verhaal en hun besluiten ; de betichte in zijn verdedigingsmiddelen ;

De onderrichtingen plaats gehad hebbende volgens de voorschriften in de Nederlandse taal, met naleving van artikelen 2, 11, 12, 14, 31, 32, 34, 35, 36, 37 en 41 de wet van 15 juni 1935 ;

Aangezien in feite betichte vervolgd wordt om te Lier, in het Netekanaal, op 22 augustus 1960, te 16 u. 40, gevist te hebben met één hengel en niet in de voortdurende aanwezigheid van deze hengel te zijn gebleven ;

Aangezien artikel 12/2° van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij luidt dat de Koning de wijzen van vissen en de vistuigen en -toestellen die verboden zijn bepaalt ;

Aangezien het Koninklijk Besluit van 13 december 1954 tot uitvoering van de wet van 1 juli 1954 bepaalt als volgt :

Titel I : Bijzondere bepalingen betreffende het vissen met vergunning.

Titel II : Visverlof.

Titel III : Visserijpolitie.

Hoofdstuk I. — Bepaling van de hengel.

Artikel 14 : Onder hengel wordt verstaan enig snoer, waarmede ook geaasd, dat van een roede is voorzien en waarvan het gebruik de voortdurende aanwezigheid van de visser vereist.

De peur wordt met de hengel gelijkgesteld.

Hoofdstuk II. — Tijden, seizoenen en uren gedurende welke vissen verboden is.

Hoofdstuk III. — Verboden wijzen van vissen, verboden vistuigen en -toestellen.

Artikel 57 : Het is verboden een vistuig of vistoestel te bezigen dat niet in de onder artikel 58 gegeven opsomming voorkomt.

Artikel 56 : Het is verboden onder het ijs te vissen.

Hoofdstuk IV. — Afmetingen, wijze van keuring der afmetingen en voorwaarden van gebruik van de geoorloofde vistuigen.

Afdeling I : afmetingen.

Artikel 58 : 1° Hengel : maat vrij.

.....
Afdeling 2 : gebruiksvoorwaarden.

.....
Artikel 73 : alleen in de onder artikel I bedoelde wateren mogen worden gebezigd :

.....
3° de slapende lijn (of weerhaak) ;

Aangezien artikel 14 van het Koninklijk Besluit van 13 december 1954 alleen een bepaling opgeeft van wat

door hengel dient verstaan en dat het feit van niet voortdurend in de aanwezigheid van de hengel te zijn gebleven, door bedoeld artikel noch door enig ander artikel als een strafbaar misdrijf in hoofde van de afwezige visser wordt opgericht;

Aangezien anderzijds het feit plaats had in het Netekanaal, zijnde een water niet bedoeld onder artikel I van het Koninklijk Besluit van 13 december 1954; dat derhalve dient aanvaard dat in het Netekanaal het gebruik van een slapende lijn (of weerhaak) verboden is;

Aangezien in verband hiermede dient onderzocht of een hengel een «slapende lijn» uitmaakt;

Aangezien artikel 58, waarbij een maat gesteld wordt op toegelaten vistuigen en vistoeuvelen afzonderlijk de hengel onder 1° en de slapende lijn of weerhaak onder 12° opgeeft, waaruit besloten wordt dat er een duidelijk onderscheid dient gemaakt tussen een hengel en een slapende lijn;

Aangezien het Koninklijk Besluit geen nadere omschrijving van de term «slapende lijn» geeft;

Vonnis 466. Betichte 590.

Aangezien volgens Les Nouvelles, La Pêche Fluviale nr 60, (uitgave 1938), door «dobbes ou lignes dormantes», «slapende lijn» dient verstaan:

«des fines cordes d'une trentaine de mètres, enroulées sur un «dévidoir», dont la partie inférieure, terminée en pointe sert à fixer l'engin dans la berge. Le bas de ligne comporte un maître flotteur et quelques conducteurs ou postillons, un plomb fixe, un émerillon, une chaînette et un hameçon double amorcé d'un petit poisson vivant. On lance l'engin du bord à l'aide d'un bambou d'environ 3 mètres surmonté d'une fourche, appelée «lanceur» sur laquelle on dépose le bas de ligne. La Pêche Fluviale en Belgique, 1915, p. 305».

Slapende lijnen zijn fijne koorden van een dertigtal meter lengte, gewonden om een haspel waarvan het onderste gedeelte puntig is om het tuig in de berm te bevestigen. Het uiteinde van de lijn omvat een hoofd-vlotter en enkele geleiders, een vast lood, een wartel, een kettinkje en een dubbele haak met een levend visje geaasd. Men werpt het tuig van op de boord bij middel van een roede van ongeveer drie meter lengte, voorzien van een vork die als werptuig dienst doet en waarop men het uiteinde van de lijn legt om te werpen;

Aangezien een hengel alleen door het feit dat hij door de visser verlaten wordt, niet kan worden beschouwd een «slapende lijn» te zijn;

Aangezien in die voorwaarden de betichting ten laste van betichte niet kan worden weerhouden;

Om deze beweegredenen:

De Politierechtbank beslissende op tegenspraak,
Spreekt betichte vrij, zonder kosten, van de betichting te zijne laste gelegd.

NOOT: Tegen voorenstaand vonnis werd geen hoger beroep ingesteld.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BOEKBESPREKING

La Laïcité (22 medewerkers). — Parijs, Presses Universitaires de France - 1960, 586 blz. Prijs: 24 NF.

Dit lijvig boek verscheen in de loop van het derde trimester van het voorbije jaar. Het maakt deel uit van de «Bibliothèque des Centres d'Etudes supérieures spécialisées» en bevat de verzamelde bijdragen in verband met het onderwerp waaraan het centrum voor politieke wetenschappen van het instituut voor juridische studiën te Nice zijn zesde sessie wijdde.

De inhoudstafel is te complex om ze *in extenso* af te drukken. Een *woord vooraf* (p. 1-18), verzorgd door L. Trotabas, directeur van het centrum, en een *inleiding* (p. 23-24) van de hand van A. Hauriou, professor aan de universiteit te Parijs, vallen buiten volgende drie grote delen waarin het werk is onderverdeeld:

— «Les données spirituelles idéologiques et morales du problème de la laïcité» (p. 45-197),

— «Les aspects politiques et juridiques de la laïcité en France» (p. 199-434),

— «Aspects de la laïcité à l'étranger» (p. 435-82).

Beschouwen wij van naderbij het tweede deel dat in het bijzonder de belangstelling van de jurist wekt. Weliswaar wordt vooral de toestand in Frankrijk onderzocht, maar de meeste moeilijkheden die er zich terzake voordoen kennen wij ook in ons land.

Vooreerst zetten vier auteurs (van verschillende wijsgerige overtuiging) hun standpunt uiteen in verband met de algemene aspecten van het probleem. Bij de begripsbepaling wordt de aandacht er meermaals op getrokken dat een onderscheid dient gemaakt te worden tussen «laïcité» en «laïcisme». Verschillende definities — naar de inhoud overigens weinig van mekaar verschillend — worden vooropgesteld voor de eerste van deze termen. De best geformuleerde vind ik die van M. Schumann, aangehaald door F. Mejan: «La laïcité de l'Etat signifie... son indépendance vis-à-vis de toute autorité qui n'est pas reconnue par l'ensemble de la nation, afin de lui permettre d'être impartial vis-à-vis de chacun des membres de la communauté nationale et de ne pas favoriser telle ou telle partie de la Nation» (p. 206). Laïcité is dus een woord dat hoofdzakelijk wijst op een neutrale houding en waarbij morfologisch de «privatieve alpha» goed zou passen.

Het *laïcisme* daarentegen kiest stelling (tegen het clericalisme) en bij een term als deze kan men het prefix *anti-* denken. Een dergelijke militante strekking moet de Staat echter buiten de door hem gevoerde politiek houden: zij is immers in strijd met de geest van de grondwettelijke bepaling die luidt: «La France est une République indivisible, laïque, démocratique et sociale». Welnu, het bijvoeglijk naamwoord «laïque» doelt hier op het onzijdig standpunt dat de Staat inzake religie aanvaardt.

De aandacht wordt er op getrokken dat zelfs deze neutrale houding door de kerkelijke autoriteiten wel eens becritiseerd werd in zoverre de Staat weigert zich aan een «hogere» moraal te onderwerpen. Zo verklaarde kardinaal Gerlier, tijdens de nationale Lourdes-bede-vaart, op 20 augustus 1958: «... si la laïcité d'Etat devait signifier la volonté de l'Etat de ne se soumettre à aucune morale supérieure et de ne reconnaître que son intérêt comme règle de son action, nous devrions affirmer que semblable thèse est dangereuse, rétro-

grade et fausse » (p. 210-211). F. Mejan, voorzitter van de administratieve rechtbank van Rijsel, vindt deze zienswijze verkeerd en zegt onder meer dat de katholieke Kerk zich alleen bevoegd meent om de beginselen van de « moraal » vast te leggen en dat zij elke « hogere staatsmoraal », die niet overeenstemt met de politieke en sociale doctrine van het katholicisme, verwierpt. Dezelfde auteur maakt verder enkele opmerkingen die wel tot nadenken stemmen. Zo vinden — steeds volgens de heer Mejan — de katholieken publieke manifestaties van hun Kerk (missen in open lucht, openbare sermoenen, processies...) volkomen normaal. Hoe zouden echter ouders, die hun kinderen naar confessionele onderwijsinrichtingen sturen, reageren indien zijzelf, en ook hun kinderen, ertoe verplicht werden van achter hun — zelfs gesloten — ramen plechtigheden van andere eredienssten, sermoenen, betogingen voor het vrij onderzoek, antigodsdienstige toespraken te zien of te aanhoren? (p. 237-238). Werd de vrijheid van geweten, die men voor elke staatsburger opeist, bijvoorbeeld geëerbiedigd in een geval als dit: op 16 november 1958 woonde de Franse President een Requiemmis voor Pius XII bij. Bij gelegenheden als deze staan er gewoonlijk militaire afdelingen buiten de kerk om de gebruikelijke eerbewijzen aan het staatshoofd te betuigen. Deze keer deed men echter de republikeinse wacht in de kathedraal binnentreden en zij bleef er gedurende de ganse dienst. Meer nog: toen de hostie werd geheven presenteerden de militairen de wapens. De schrijver noemt dit een « geste officieel sans précédent ». Hij vraagt zich af of men hierin een toepassing vindt van het grondwettelijk beginsel dat de eerbied voor ieders overtuiging waarborgt. Bij wijze van besluit: « A chacun de conclure » (p. 244-245).

In een volgende studie komt E.H. De Naurois, professor aan het katholiek instituut te Toulouse, tot de conclusie dat de term « laïcité » eerder vaag blijft: « ... je pense de la laïcité ce que l'on a dit de l'amour et des auberges espagnoles: chacun y trouve ce qu'il y apporte » (p. 260). Men kan er alzo wellicht het wijsgerig liberalisme in vinden, maar, steeds volgens de schrijver, is het ook mogelijk in het kader van dit beginsel een zeer diepe en rijke filosofie te doen ontluiken: « La laïcité... peut favoriser cette authenticité personnelle, en protégeant l'homme contre le conformisme en face de l'Etat, en l'assurant qu'il n'a pas à rendre compte de ses options à César, mais seulement à sa conscience, et à Dieu s'il croit en Lui; étant fondée sur le respect de la conscience et de la croyance, elle peut être éducatrice de respect mutuel; en refusant toute discrimination juridique entre les citoyens sur une base confessionnelle, elle rend possible le témoignage personnel et incite au dialogue » (p. 260-261).

In een volgende bijdrage onderzoekt professor J. Rivoire welke inhoud aan het begrip laïcité gegeven werd door de administratieve rechtspraak. De « Conseil d'Etat » is kordaat: « la laïcité..., c'est la neutralité et la neutralité seule » (p. 273). Daaruit vloeit voort dat er tussen de staatsambtenaren geen onderscheid mag gemaakt worden dat zou steunen op hun godsdienstige overtuiging. Dit lijkt op het eerste zicht nogal evident maar een voorbeeld toont aan dat, amper een goede tien jaar geleden (in 1948), een zekere juffrouw Pasteau geen toegang kon verkrijgen tot het kader van de sociale assistenten belast met de schoolse en universitaire hygiëne. Het enig motief lag in de godsdienstige overtuiging van betrokkene.

Drie studies worden gewijd aan de moeilijkheden die zich inzake onderwijs in verband met het probleem van de laïcité kunnen voordoen. De vraag te weten of de Staat aan het privaat onderwijs (dat in de meeste

gevallen confessioneel is) subsidies mag verlenen wordt verschillend beantwoord, al naargelang de kant van waar de oplossing komt. De verdedigers van een strikte laïcité zeggen: « à écoles publiques fonds publics; à écoles privées fonds privés » (p. 383). Professor De Naurois ziet de zaak anders. Volgens hem zou er terzake een ondubbelzinnige wettetekst moeten bestaan opdat men die subsidies zou kunnen weigeren *krachtens het principe van de laïcité* (p. 379). In ons land blijft de vraag op theoretisch vlak gesteld, praktisch werd de toestand geregeld door het zogenaamde « schoolpact » van 1958.

Een tweede belangrijk probleem is de houding die het onderwijzend personeel dient aan te nemen. Rector Debeyre van Rijsel vat de zaak goed samen. Het rijks-onderwijs moet in de eerste plaats neutraal zijn. Dit is alleen mogelijk als de lesgevers bijzonder hoogstaande mensen zijn. Men verwacht van hen immers een reeks kwaliteiten: intellectuele oprechtheid, verstand, tact, goede trouw en een flinke dosis gevoel (p. 348). De graad van ontwikkeling van de toehoorders speelt een rol. Zo mag de universiteitsprofessor, die zich tot zijn auditorium richt, kwesties aanraken en standpunten uiteenzetten die voor de leraar van het middelbaar onderwijs taboe blijven. Deze laatste zal overigens zijn houding aanpassen aan het feit of hij in een zesde of een retorica staat. Praktisch gezien ziet de rector van Rijsel de zaak als volgt: « Si parfois vous étiez embarrassé pour savoir jusqu'où il vous est permis d'aller dans cet enseignement, voici une règle pratique à laquelle vous pourriez vous tenir. Au moment de proposer à vos élèves un précepte, une maxime quelconque, demandez-vous s'il se trouve à votre connaissance un seul honnête homme qui puisse être froissé de ce que vous allez dire. Demandez-vous si un père de famille, ... présent à votre classe et vous écoutant, pourrait de bonne foi refuser son assentiment à ce qu'il vous entendrait dire... » (p. 349). De schrijver herinnert aan ministeriële instructies waarin terecht gezegd wordt dat de lesgever moet wijzen op de plichten die de mensen samenbrengen en niet op de dogma's die hen verdelen.

In een studie die het tweede deel van het werk besluit zoekt F. Mejan een mogelijke oplossing voor de moeilijkheden die voortvloeien uit de verhouding tussen Kerk en Staat. Die oplossing ziet hij in een diplomatieke overeenkomst tussen Parijs en het Vaticaan. Dit accoord zou de waarde hebben van een internationaal verdrag. De schrijver wil echter de Franse Staat op zijn hoede stellen en zoekt daarbij argumenten in een boutade van L. Canet, raadshoofd van State: « Le Saint-Siège cherche toujours, d'une part, à se lier le moins possible, à ne signer que des textes généraux et brefs, dont il tire ensuite à son avantage des conséquences insoupçonnées, et il crie à la persécution religieuse si l'Etat conteste son audacieuse interprétation extensive... » (p. 428). Met de autoriteiten van andere kerken dan de Roomse zouden afzonderlijke overeenkomsten getroffen worden. De heer Mejan doet opmerken dat hij, sedert jaren, een ontwerp van verdrag klaar heeft. Hij maakt de tekst daarvan in zijn bijdrage niet bekend maar hoopt dat dit ontwerp eens van daadwerkelijk nut zal zijn.

Te vermelden is nog dat, in het derde deel van het werk, professor J. Van Houtte een overzicht geeft van de onderwijsproblemen die zich in ons land gesteld hebben en waaraan het « pact » van 1958 een oplossing gaf (p. 437-453). De Belgische hoogleraar blijft voornamelijk informatief maar in zijn besluit vindt hij het gevonden middel gezond en hij brengt hulde aan de

brede geest waarvan de vertegenwoordigers der drie grote partijen blijk gegeven hebben.

Een waardeoordeel trachten te vellen over een werk als dit heeft weinig zin. Men zou immers zoveel kritieken moeten formuleren als er medewerkers zijn en merkwaardige bijdragen altemeer met minder belangwekkende. Het werk is echter een rijke bron van informatie en het bevat een indrukwekkende reeks historische en etnografische gegevens. Ik denk hier ondermeer aan de studie gewijd aan de Mosulmaanse landen en aan het volledige derde deel waarin wij, naast het hoger vermelde artikel van professor Van Houtte, bijdragen vinden handelend over aspecten van de laïciteit in Italië, Polen, Zwitserland, de Verenigde Staten, Israël en Japan.

Stof tot nadenken is er genoeg en het feit dat schrijvers van verschillende wijsgerige overtuiging aan het woord komen draagt bij tot het wetenschappelijk karakter van het geheel.

Jacques De Bruyne.

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

- Burg P.J. van der*, Het convertibiliteitsvraagstuk, 's Gravenhage, Martinus Nijhoff.
- Foppe H.H.M.*, Enkele beschouwingen over de hulpmiddelen ten dienste der administratieve organisatie. Openbare Les, Leiden, E. Stenfort Kroese.
- Jarolimek J.*, Het eigendomsrecht in Oost- en West-Europa. Een proeve van vergelijking. Rede. Deventer, E.E. Kluwer.
- Kievit C.C.J.*, Dienstplichtwet, met bijlagen en alfabetisch register 2e dr. Bijgew. tot 1 juli 1960, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, Nederlandse staatswetten, Ed. Schuurman & Jordens.
- Muller N. Hendrik*, Provinciale wet. Wet van de 6e juli 1850, Stb. 29 (zoals die wet laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 4 maart 1959, Stb. 62 regerende de samenstelling en macht van de Provinciale Staten met aantekeningen, besluiten ter uitvoering en instructies voor de Commissaris des Konings en voor Gedeputeerde Staten (van Zuid-Holland), een gedeelte van het verslag van de Commissie van Advies inzake herziening van de provinciale wet 1954 en andere gegevens, als bijlagen, alsmede een alfabetisch register. 22e dr. Bijgew. tot september 1960, Zwolle W.E.J. Tjeenk Willink, Nederlandse staatswetten, Ed. Schuurman & Jordens.
- Soest C. van, en A. Meering*, Leidraad bij de belastingstudie, Arnhem, S. Gouda Quint; D. Brouwer & Zoon.

Frankrijk

- Auby J.-M. et Ducos-Ader R.*, Droit public, droit financier, droit fiscal, Sirey.
- Bouard A.*, A propos de l'affaire Jaccoud, Sirey.
- Bouju A.*, La Protection des inventions aux Etats-Unis, Eyrolles.
- Boulbès R.*, Nationalité française, Sirey.
- Casamayor*, Le bras séculier, Edit. du Seuil.
- Cheveigné de*, Délais de procédure. Lib. Techniques.

- Dalimier G.*, Fusions et scissions de sociétés. - Régime fiscal. Lib. Techniques.
- Démocratie (La)* à l'épreuve du XXe siècle. Calmann-Lévy.
- Desqueyrat A.*, L'Enseignement « politique » de l'Eglise, Spes.
- Duverger M.*, La Cinquième République, Presses Universitaires de France.
- Fabela I.*, Intervention, Pedone.
- Faucher M.*, Les Réformes de la Ve République, Chez l'Auteur.
- Fusilier R.*, Les Monarchies parlementaires, Edit. Ouvrières.
- Garcin W.*, Aperçu du régime des sociétés de capitaux en Allemagne. Edit. Jupiter.
- Guyomar G.*, Le Refus de compromettre et ses remèdes en droit international public positif. Pedone.
- Hepp Fr.*, Aperçu du régime des sociétés par actions aux Pays-Bas. Edit. Jupiter.
- Hepp Fr.*, Aperçu du régime des sociétés par actions en Belgique et Luxembourg. Edit. Jupiter.
- Juret P.-M.*, Observations sur la motivation des décisions juridictionnelles internationales, Pedone.
- La Clavière*, Le Contrôle des changes en France, Lib. Techniques.
- Lacoste R. et Andrieu-Filliol C.*, Code annoté de la Sécurité sociale, Sirey.
- Lainville R. et Bazoche M.*, Le Budget communal, Sirey.
- Lotz F.*, La Publicité foncière et le régime des privilèges et hypothèques en droit local alsacien-lorrain, Lib. Techniques.
- Perraud - Charmantier A. et Riedmatten L. de*, Lois sociales. Sécurité sociale, Lib. générale de Droit et de Jurisprudence.
- Rapin A. et Poly J.*, Comptabilité des sociétés commerciales, Dunod.
- Raviart G.*, Tarif des avoués, Lib. Techniques.
- Retournard F.*, Législation du travail et de la sécurité sociale, Boud et Gay.
- Venezia J.-Cl.*, La Notion de représailles en droit international public, Pedone.
- Vohl*, Code de la route, Charles-Lavauzelle.

Engeland

- Charlesworth J.*, The Law of Negligence, 41h. Cum Suppt. Sweet & M.
- Chitty J.*, The Law of Contracts, 6th. Cum. Suppt. Sweet & M.
- Clarke, John Joseph*, Outlines of Local Government of U.K.C. Pitman.
- Clerk J.F., & W.H.B. Lindsay*, The Law of Torts, 6th. Cum. Suppt. Sweet & M.
- Dalal, R.K. & B.C. Sutaria*, Salient Features of Company Law, Sweet & M.
- Douglas Percy*, Homeowners' Guide to the Law, Homefinders.
- Furneaux R.*, Robert Hoolhuose, Crime Documentaries, Stevens & Sons.
- Jackson R.M.*, The Machinery of Justice in England, 3e Camb. U.P.
- Jenkins Elisabeth*, Murder by Neglect, « Harriet », Four Square Bks.
- Kirk P.I.*, Crime Investigation, Interscience.
- Nyquist O.*, Juvenile Justice, Macmillan.
- Obieta J.A.*, The International Status of the Suez Canal. Nijhoff.
- Pierson C.G.*, Canada and the Privy Council, Stevens & Sons.
- Public Administration*, Toronto U.P., Oxf. U.P.
- Setalvad M.C.*, The Common Law in India, Hamlyn Lects. Stevens & Sons.

- Shell E. H. T.*, Principles of Equity, 25e R.E. Megarry & P.V. Baker, Sweet & P.V. Baker, Sweet & M.
Tiberg H., The Law of Demurrage, Stevens & Sons.
Underhill, Sir A. Law relating to Trusts and Trustees Butterworth.
Williams Christopher, Prosecuting Officer, Sweet & M.
Woodfall W., The Law of Landlord and Tenant, Sweet & M.

Zwitzerland

- Berz Hans Peter*, Der paulianische Rückersatzungsanspruch, Zürich, Juris-Verlag, 1960.
Brühlmeier Beat, Aargauische Strafprozessordnung, Textausg. mit Erl. von B.B., Aarau, Keller, 1960.
Creux Jean, Die Stellung des Richters im genferischen Zivilprozess, Winterthur, Keller, 1960.
Eichenberger Kurt, Die richterliche Unabhängigkeit als staatsrechtliches Problem, Bern, Stämpfli, 1960.
Grand Christian Louis, Leiharbeiterverhältnisse im schweizerischen Recht, Winterthur, Keller, 1960.
Helg Robert, Die Rechtshängigkeit und ihre Wirkungen im thurgauischen Zivilprozess, Winterthur, Keller, 1960.
Lendi Martin, Legalität und Ermessensfreiheit, jur. Diss., Zürich, 1959.
Meyer Hans Heinrich, Mehrwertsbeiträge der Grundeigentümer nach zürcherischem Recht, Zürich, Juris-Verlag, 1960.
Petermann Martin, Die Grenzen der Mitwirkung der privaten Verbände bei der Durchführung öffentlicher Aufgaben, Winterthur, Keller, 1960.
Rosenkranz Max, Der Doctorand, Bearb. von M'R. Bern, Haupt.
Saladin Peter, Der Widerruf von Verwaltungsakten, Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1960.

Oostenrijk

- Dittrich Robert*, Österreichisches Strauerverkehrsrecht, Mit verweisenden u. erf. Anm. u. einer Übersicht d. gesamten Rechtsprechung, Von Robert Dittrich, Rolf Veit Walter Schuchlenz, Wien, Orac 1960.
Hans Jozef, Wegweiser durch Österreichs Bundesgesetzgebung, 1945-1960. Aufl. Stand vom 1. Okt. 1960, Klagenfurt, Ausstellungsstr. 3. Hans.

Duitsland

- Arndt Adolf*, Der deutsche Staat als Rechtsproblem, Berlin, de Gruyter 1960.
Assfalg Dieter, Die Behandlung von Treugut im Konkurs des Treuhänders, Rechtsvergleichende Studie zur Grenzübergang zwischen Schuld- u. Treuhandverhältnis. - Berlin, de Gruyter, Tübingen, Mohr, 1960.
Bremer Heinz, Kammerrecht der Wirtschaft, Kommentar z. Bundeskammergesetz, Landesrecht d. Industrie- u. Handelskammern einschliesslich, Wirtschafts- u. Arbeitnehmerkammern u. Recht d. Auslandshandelskammern, Berlin, de Gruyter 1960.
Dagtolglou, Prodomos, Kollegialorgane und Kollegialakte der Verwaltung. - Stuttgart, Kohlhammer 1960.
Daniels Heinz Adolf, Warenzeichenverwechselbarkeit, Sammlung, d. Spruchpraxis d. Reichspatentamts d. Dt. Patentamts u. d. Gerichte über d. Verwechselbarkeit von Warenzeichen, Firmennamen u. Titeln, Mit systemat. Vergleichsreg. neubearb. u. erw. Aufl. München, Köln, Berlin, Heymann, 1960.
Doucet Michel, Wörterbuch der deutschen und fran-

zösischen Rechtsprache, Lexikon f. Justiz, Verwaltung, Wirtschaft u. Handel, mit e. Geleitw. von O. Riese u. J. Rueff. T.I. - München u. Berlin, Beck, 1960.

Düll Rudolf, Corpus iuris, Eine Ausw. d. Rechtsgrundsätze d. Antike, Übers u. mit d. Urtixt hrsg. München, Heimeran, 1960.

Ehmke Horst, «Ermessen» und «unbestimmter Rechtsbegriff» im Verwaltungsrecht. - Tübingen, Mohr, 1960.

Frey Erich, Ich beantrage Freispruch, Aus d. Erinnerungen d. Strafverteidigers Erich Frey. - Hamburg, Blüchert, 1959.

Frey Erich, Arbeitsbereitschaft, Rufbereitschaft, Bereitschaftsdienst in Arbeitszeitrecht und Lohnrecht. Heidelberg, Verl. ges. Recht u. Wirtschaft 1960.

Götting Gerald, Wie entstehen unsere Gesetze? Berlin, Zentralverl. 1960.

Günther Eberhard, Relevanter Markt im Recht der Wettbewerbsbeschränkungen, - Karlsruhe, C. F. Müller 1960.

Grundrechte (Die), Handbuch d. Theorie u. Praxis d. Grundrechte, In Verb. mit... hrsg. von Karl August Bettermann, Hans Carl. Nipperdey Ulrich Scheuner, Bd. 4 Halbd I. Berlin; Duncker & Humblot 1960. I. Grundrechte u. institutionelle Garantien, Red. Karl August Bettermann.

Hermens Ferdinand, Aloys Parteien, Volk und Staat. Karlsruhe C.F. Müller 1960.

Hippel Ernst von, Untersuchungen zum Problem des fehlerhaften Staatsakts Beiträge zur Methode e. teleologischen Rechtsauslegung 2. durchges. u. wesentl. erw. Aufl. Berlin, Göttingen, Heidelberg, Springer 1960.

Hollenberg Wolf Udo u. Alfons Bender, Das neue Recht für Mieter und Vermieter, Kommentar zum Gesetz über d. Abbau d. Wohnungszwangswirtschaft u. über ein soziales Miet u. Wohnrecht. Mit e. Einl. von Hanns Peters, Köln, O. Schmidt, 1960.

Hueck Alfred, Gesellschaftsrecht, Ein Studienbuch, München u. Berlin, Beck, 1960.

Kronstein Heinrich, u. Carsten Peter Claussen, Publizität und Gewinnverteilung im neuen Aktienrecht, Rechtsvergleichende Untersuchung unter Berücks. d. amerikan. Rechts. - Frankfurt a. M. Klostermann, 1960.

Lehmann Heinrich, Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Gesetzbuches. 12 verm. u. verb. Aufl. Berlin, de Gruyter 1960.

Leisner Walter, Grundrechte und Privatrecht, München, Beck, 1960.

Less Erwin, Sachenrecht, Das Sachen- und Grundbuchrecht, Mit e. Anh. Grundbegriffe d. Familien- u. Erbrechts, Eine optisch erleichterte Übersicht f. Verwaltungsangehörige d. gehobenen Dienstes, Hörer von Verwaltungs- u. Wirtschafts-Akademien u. Referendare d. Sonderverwaltungen, Heidelberg, Berlin, Industrie-Verl. Gehlsen, 1960.

Lindgen Erich, Bundesdisziplinarrecht, Systemat. Darstellung mit einschläg. Gesetzen, Durchführungsvorderungen, Dienstanweisungen, Mustern f. d. Schriftenverkehr u. grundlegenden Entscheidungen disziplinarrechtl. Inhalts. Unter Mitarb. von Günter Doll. Hamburg, Berlin, Bonn, v. Decker, 1960.

Meitz Waldemar, Verkehr mit Lebensmitteln, Genussmitteln, Bedarfsgegenständen, Lübeck, Verl. f. Polizeil. Fachschrifttum, Schmidt - Römhild, 1960.

Menzel Eberhard, Legalität oder Illegalität der An-

wendung von Atomwaffen - Tübingen, Mohr, 1960.
Mestmäcker Ernst - Joachim, Sind Urheberrechtliche Verwertungsgesellschaften Kartelle? Berlin u. Frankfurt/M. Vahlen, 1960.

Schröcker Sebastian, Der öffentlich-rechtliche Kündigungsschutz. Berlin, Duncker & Humblot 1960.

Schwinge Erich, Grundlagen des Revisionrechts, 2. neubearb. Aufl. - Bonn, Semmel 1960.

Stintzing Johann August, Roderich, Geschichte der populären Literatur des römisch-kanonischen Rechts in Deutschland am Ende des fünfzehnten und in Anfang des sechzehnten Jahrhunderts, Leipzig, Hirzel 1867.

BALIELEVEN

Conferentie van de Jonge Balie te Leuven

De Conferentie van de Jonge Balie te Leuven richt op donderdag 2 februari 1961, te 20.30 uur in de zaal van de Correctionele Rechtbank te Leuven, Justitiepaleis, een voordracht in.

De Heer F. H. Le Paige, Prokureur des Konings te Turnhout, zal spreken over « De Dreyfus Affaire ».

WETGEVING

Wetsvoorstel

waarbij, voor de geschillen inzake bepaalde dienstcontracten van Kongolees recht, aan de Belgische rechtbanken bevoegdheid wordt verleend

Verslag

namens de commissie voor de justitie, uitgebracht door de heer Mertens de Wilmars.

Dames en Heren,

Het wetsvoorstel in zijn oorspronkelijke vorm beoogde, ter zake van geschillen met betrekking tot dienstcontracten, aan de ontreding van het gerechtelijk apparaat in Kongo te verhelpen door werknemers toe te laten hun geschillen voor de Belgische rechtbanken te brengen.

De commissie was eensgezind om te oordelen dat deze noodzaak zich niet beperkt tot de geschillen over dienstcontracten, maar dat zij evenzeer geldt op de andere gebieden van het burgerlijk en handelsrecht en dat het aanbeveling verdiende het toepassingsgebied van het voorstel uit te breiden.

Zij heeft dan ook de tekst in die zin geamendeerd, en de titel van de wet in die zin gewijzigd: « Wetsvoorstel waarbij voor bepaalde geschillen van Kongolees recht, aan de Belgische rechtbanken bevoegdheid wordt verleend ».

De voorgestelde wet is een gelegenheidswet, zij wil verhelpen aan de toestand die geschapen werd door de terugkeer naar België van vele in Kongo gevestigde personen en tevens aan de toestand van tijdelijke desorganisatie van de openbare diensten in Kongo die, laat ons het hopen, van korte duur zal zijn. Daarom ook is de wet van tijdelijke duur. (art. 4).

De toekenning van bevoegdheid aan de Belgische rechter is een faculteit voor de rechtzoekende; geen verplichting. Bovendien kan hij maar van die faculteit gebruik maken wanneer de verweerder in België zijn woonplaats, verblijfplaats, maatschappelijke zetel of bestuurlijke zetel bezit of wanneer hij vrijwillig de bevoegdheid van de Belgische rechtbank aanvaardt.

In het geval dat er meerdere verweerders zijn zullen de gewone regelen van bevoegdheid die deze toestand regelen toepassing vinden.

De Kongolese wetgeving voorziet reeds in sommige andere gevallen de bevoegdheid van de Belgische rechter zoals bv. in het artikel 50 van het Decreet van 25 juni 1949 op het bediendencontract. Deze bepalingen blijven hun volle uitwerking hebben en worden niet door deze wet opgeheven.

Het ligt voor de hand dat die wet geschillen met betrekking tot het geschreven recht beoogt met uitsluiting van deze van het gewoonterecht.

Het artikel één regelt de wijze waarop en de voorwaarden onder dewelke toekomstige geschillen ahangig kunnen gemaakt worden bij de Belgische rechter.

In artikel twee is dezelfde mogelijkheid geschapen ten overstaan van in Kongo hangende geschillen wanneer, tengevolge van een ontreding van het justitieel apparaat, of tengevolge van terugkeer van de partijen in België dezelfde moeilijkheden zich voordoen. Men zal echter opmerken dat de tekst er zorg voor draagt dat geen misbruik van die mogelijkheid zou worden gemaakt door te bepalen dat wanneer de rechter in Kongo in eerste aanleg reeds uitspraak heeft gedaan, alleen het beroep desgevallend voor de Belgische rechter van beroep kan worden gebracht. De draagwijdte van de tekst is dus dat het geschil aan het Belgisch hof van beroep kan onderworpen worden:

1) na de uitspraak van de Kongolese rechter in eerste aanleg en vóór dat beroep bij de Kongolese rechter van beroep ingesteld werd, door al wie beroep mag aantekenen;

2) indien de zaak hangende is voor de Kongolese rechter van beroep door elke partij, appellant of geïntimeerde op voorwaarde dat de andere partijen in België hun woonplaats, verblijfplaats, maatschappelijke of bestuurlijke zetel hebben of de verzending aanvaarden.

Hetzelfde geldt *mutatis mutandis* voor het verzet tegen een uitspraak bij verstek.

Een commissaris heeft laten opmerken dat de draagwijdte van de wet gevaar liep in vele gevallen louter theoretisch te blijven omdat vele Belgen tengevolge van het verloop der gebeurtenissen in Kongo sedert begin juli 1960, niet in de mogelijkheid hebben verkeerd daden te stellen die verjaringen of vervallenverklaringen stuiten.

De Commissie heeft de juistheid van dit standpunt aanvaard en, zonder de weg van een moratorium op te gaan, heeft zij het nuttig geoordeeld in de materies die aanleiding zullen geven tot kennisneming van de Belgische rechter bij toepassing van de artikelen 1 en 2, een schorsing van verjaringen en andere termijnen te voorzien (art. 5).

De Commissie kan zich voorstellen dat bij toepassing van de wet er sommige moeilijkheden van procedure zouden kunnen rijzen. Zij heeft echter niet alles kunnen of willen voorzien, zich verlatende op de rechtspraak om die moeilijkheden op te lossen in het kader van de algemene beginselen die in het ontwerp zijn vastgesteld.

Een commissaris had voorgesteld de Koning bevoegdheid te verlenen en bij wijze van uitvoeringsbesluiten uitvoeringsmaatregelen te verordenen die desnoods van

onze proceduurwetten zouden afwijken. De Commissie heeft geoordeeld dat daartoe geen noodzaak bestaat en dat de rechtbanken in het kader van de vroegere wetgeving de nodige oplossingen kunnen vinden.

De tekst, zoals hij hierna voorkomt, en dit verslag werden eenparig aangenomen.

De Verslaggever,
J. Mertens de Wilmars.

De Voorzitter a.i.,
M.A. Pierson

Tekst door de Commissie aangenomen

Nieuwe titel.

Wetsvoorstel waarbij, voor bepaalde geschillen van Kongolees recht, aan de Belgische rechtbanken bevoegdheid wordt verleend.

Eerste artikel.

De geschillen in burgerlijke en handelszaken die, krachtens de Kongolese wetgeving, tot de bevoegdheid van de rechtbanken van de Republiek Kongo behoren kunnen gebracht worden voor een Belgische rechtbank indien de verweerder zijn woonplaats, verblijfplaats, maatschappelijke of bestuurlijke zetel in België heeft of indien hij de bevoegdheid van de Belgische rechtbank aanvaardt.

De contractuele toewijzingen van de bevoegdheid en de scheidsrechterlijke bedingen kunnen de kennisgeving van de Belgische rechtbank niet in de weg staan.

Art. 2.

De geschillen ingeleid voor een rechtbank van Belgisch Kongo of van de Republiek Kongo en de aan de gang zijnde arbitrages waarover niet definitief uitspraak werd gedaan kunnen terug worden ingesteld, onder de voorwaarden bepaald in het vorige artikel, voor een Belgische rechtbank. Wanneer de Kongolese rechtbank uitspraak heeft gedaan in eerste aanleg, zal de zaak gebracht worden door een Belgisch Hof van beroep dat over het beroep uitspraak zal doen.

Art. 3.

De plaatselijke bevoegdheid en de volstreckte bevoegdheid van de rechtbank zullen bepaald worden overeenkomstig de voorschriften van de Belgische wet.

Art. 4

De artikelen één en twee zullen van kracht blijven voor een duur van twee jaar; de hoven en rechtbanken zullen bevoegd blijven om uitspraak te doen over de geschillen ingeleid vóór het verstrijken van die termijn.

Art. 5.

De verjaringen of vervallenverklaringen in burgerlijke en handelszaken, de conventionele vervallenverklaringen en de termijnen om de beslissingen van rechtscolleges te bestrijden of te betekenen, die in Kongo voltrokken werden sedert 30 juni 1960 in de geschillen beoogd in de artikelen 1 en 2, worden als niet bestaande beschouwd en verlegd tot zes maanden na de inwerkingtreding van deze wet.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad, jrg. 1961 - n° 3 :

E. De Vries Robbé-Van Tricht, Adoptie. — A. Van Oven, Vereniging « Handelsrecht ». — P. M. Witteman, De Raad voor de Journalistiek. — G. E. Lange-meijer, Psychiatrisch-juridisch gezelschap.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jrg. 1961 - n° 4660 :

E. A. A. Luijten, Zwarigheden voor en na de boedel-scheiding (I). — A. A. L. Minkenhof, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Familierecht (I). — G. J. Bartman, Enkele opmerkingen n.a.v. het antwoord van Mr. P. W. van der Ploeg op rechtvraag I in W.P.N.R. n° 4651.

Journal des Tribunaux, jrg. 1961 - n° 4305 :

J. Hody, Jeunesse d'assises. — J. Marissiaux, La réponse du Batonnier.

Journal des Tribunaux d'Outre-Mer, jrg. 1960 - n° 122:

A. Sohier, A nos lecteurs. — A. Sohier, Un bandit.

Jurisprudence du Port d'Anvers, jrg. 1960 - n°

Rechtspraak. — Inhoudstafel 1960.

Revue de Droit Pénal et de Criminologie, jrg. 1961 - n° 4 :

A. Fettweis, Le Projet de Loi de défense sociale à l'égard des anormaux. — M. Kebers, Loi du 15 juillet 1960 sur la Préservation morale de la Jeunesse. — J. M. Poupert, A propos de l'Alpinisme improvisé qui expose autrui au danger.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités, jrg. 1960 - n° 10 :

Rechtspraak.

Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique, jrg. 1961 - n° 1 :

Assistance publique. — Assistance publique et domicile de secours. — Bibliographie. — Colportage — Commerce ambulante. — Commerce. — Industrie. — Ravitaillement. — Cultes. — Elections. — Etat civil. — Police communale. — Voirie. — Revue de la jurisprudence.

Revue Administrative, jrg. 1960 - n° 78 :

R. Latournerie, Qu'est-ce que le Conseil d'Etat ? — J. Bonnamour, Un comité d'études et d'aménagement régional : celui du Morvan. — M. Denieul, Le Cardinal de Retz et la vie publique française d'autrefois et d'aujourd'hui (I). — J. Caritey, Pensées politiques de la Reine Christine de Suède. — J. Colin, Fonctionnaires titulaires et agents temporaires ou contractuels de l'Etat. — G. Liet-Veaux, Progrès au décadence de la notion de travail public ? — F. Vincent, Répertoire analytique. — L. Junillon, Au sujet des autoroutes : ne nous fait-on pas faire fausse route ?

Recueil Dalloz, jrg. 1961 - n° 3 :

H. Bonneau, Le nouveau référé en matière fiscale.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad